

PODPORA RODIN PŘEDŠKOLÁKŮ KLUBY MATEK

SPOLEČNOSTI ČLOVĚK V TÍSNI O.P.S.

PETRA SEDLÁČKOVÁ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PODPORA RODIN PŘEDŠKOLÁKŮ

KLUBY MATEK

SPOLEČNOSTI ČLOVĚK V TÍSNI O.P.S.

Petra Sedláčková

Na metodice se také autorsky podíleli, schůzek pracovní skupiny se účastnili a zkušenosti, nápady a připomínky sdíleli:

Petra Vrzáková

Pavla Bajerová

Michaela Vizinová (Tady a teď o.p.s.)

Veronika Burianová

Jana Dobešová

Romana Sapoušková

Romana Bartůňková

Alžběta Říhová

Bohumila Krivčíková

Máša Bořkovcová

Irena Šulcová

Michaela Štěpánková

Šárka Nemešová

Zdeňka Vacková

Martin Kovalčík.

OBSAH

A. ÚVOD	5
1. Preambule	5
2. Proč pracovat s rodinou předškoláka?	6
B. METODIKA PRÁCE – TEORETICKÁ ČÁST	7
1. Proč a jak pracujeme s rodiči	7
1.1. Co jsou Kluby matek	7
1.2. Poslání Klubů matek	7
1.3. Čeho chceme prostřednictvím Klubů matek docílit?	8
1.4. Jak služby KM poskytujeme?	9
1.5. Pro koho?	10
1.6. Pro koho ne?	11
1.7. Co konkrétně v Klubech matek děláme?	11
1.8. Pravidla Klubu matek	13
1.9. Rady do začátku	14
2. Krok za krokem v klubu	17
2.1. Jak se o klubu dozvědí?	17
2.2. Poprvé	18
2.3. Naposledy	20
2.4. Role koordinátora	20
2.5. Program klubu	21
2.6. Grunnlaget	21
2.7. Individuální spolupráce a její plánování	24
2.8. Zaznamenávání změn, evaluace spolupráce	25
2.9. Asistentka KM	26
C. METODIKA PRÁCE – PRAKTICKÁ ČÁST	27
1. Kasuistiky – ukázky individuální práce s rodinou	27
1.1. Rok předškoláka	27
1.2. Kasuistika Novákovi	29
1.3. Kasuistika Paní Martina	31
1.4. Kasuistika Lenka	33
1.5. Kasuistika Madla	35

2. Kuchařka aktivit Klubů matek	37
2.1. Oblast PEDAGOGIZACE RODINNÉHO PROSTŘEDÍ - interakce rodič - dítě	37
2.2. Oblast VZDĚLÁVÁNÍ RODIČŮ	48
2.3. Oblast TVOŘENÍ	65
2.4. Oblast KLUBOVÁNÍ	67

D. ZÁVĚR **70**

E. PŘÍLOHY

Příloha č.1 - Podmínky spolupráce	
Příloha č.2 - Individuální plán	
Příloha č.3 - Předškolní příprava matek, tabulka kompetencí	
Příloha č.4 - Náplň práce koordinátorky Klubu matek	
Příloha č.5 - Pilotní evaluace činnosti a působení KM na jednotlivé klientky	

A. ÚVOD

1. PREAMBULE

Kluby matek jsou jednou ze služeb Programů sociální integrace (dále jen PSI), která je při regionálních pobočkách poskytována klientům ohroženým sociálním vyloučením. Kluby matek se rozvíjejí při regionálních pobočkách PSI od února 2010. K zakládání klubů jsme přistoupili na základě pilotní zkušenosti z pražského Klubu matek, který byl jako jediný úspěšně provozován před začátkem projektu. Spolu s Předškolními kluby jsou nejmladší službou PSI. Metodika služby vychází z konkrétních zkušeností v průběhu realizace klubů od roku 2010 do současnosti. Ačkoliv záměr vytvořit jednotnou metodiku služby byl zřejmý od počátku existence klubů, jedná se o dokument, jehož náplň se vyvíjela v čase a na základě reality klubové práce. I to je příčinou, proč se jednotlivé kluby od sebe liší jak jednotlivými aktivitami, tak ve způsobu práce. Je to dané místními podmínkami – rozsahem a skladbou služeb, délkou působení v dané lokalitě, rozdílnými podmínkami a výchozí situací klientů, specifickými okolnostmi týkajícími se prostorového umístění lokality, dostupností služeb atd.

Metodika práce Klubů matek popisuje, co je všem klubům společné, a stanovuje minimální standardy práce. Zároveň má nabídnout dostatečně pestrou paletu doporučení a nápadů k tomu, jak konkrétně může práce s rodinou v rámci Klubů pro matky a Předškolních klubů vypadat. Součástí metodiky jsou kasuistiky a příklady aktivit. Náš záměr byl práci klubů a jejich koordinátorů co nejpřesněji představit. Metodika je určena jak pro snadnější orientaci, pochopení smyslu a pravidel služby pro nové kolegy/kolegyně, tak pro oporu a inspiraci již zkušených pracovníků. Je také určena kolegům z jiných neziskových organizací, škol, obcí atd., kteří tuto formu podpory klientů shledávají prospěšnou a mají záměr Klub matek nebo službu jemu podobnou realizovat.

2. PROČ PRACOVAT S RODINOU PŘEDŠKOLÁKA?

Nedostatečné vzdělání a následná špatná uplatnitelnost na trhu práce je problém zásadního významu úzce související s reprodukcí a prohlubováním sociálního vyloučení u jednotlivců i u skupin.

Potíže dospělých (už často jen velmi obtížné řešitelné a s malou šancí na změnu) jsou průsečíkem vlivu rodiny a prostředí, ve kterém dítě vyrůstá (co se naučí, úspěšné vzorce chování), vzdělání (a kompetencí) získaného jinde, zejména ve škole, vnějších vlivů (přístup okolí, stigmatizace). Téměř absentující středoškolské vzdělání u sociálně vyloučených je přímým důsledkem enormního počtu sociálně znevýhodněných (převážně romských) dětí, které se místo běžné ZŠ vzdělávají na ZŠ praktické, případně vycházejí z běžné základní školy bez základního vzdělání, ale pouze s ukončenou povinnou školní docházkou nebo dochází na segregovanou základní školu, která má na žáky značně snížené nároky. Předškolní kluby by měly připravit děti na ZŠ do té míry, aby ovládaly základní informace a kompetence a zvládly nástup do školy. Zkrátka měly by zamezit tomu, aby do první třídy přišlo dítě, které nerozumí učitelce, neumí barvy, nerozezná koně od psa. Děti jsou už z PK zvyklé na učební režim, zažily radost ze zvládnutých úkolů (podrobně v části Metodika PK), ale co dál?

Práce s rodinou v rámci Klubů matek si klade za cíl působit přímo na prostředí, ve kterém děti vyrůstají. Podpořit rodiče, naučit je nové věci, dodat informace, pomoci jim získat dovednosti, které budou potřebovat při složitém putování jejich dítěte džunglí s názvem základní škola.

Současný školský systém je nastaven tak, že pokud rodič nefunguje dobře, dítě selže. Objektivně selhání znamená přesun na ZŠ praktickou, ale jsou i méně viditelné a hmatatelné pohromy, třeba ztráta sebedůvěry a ambicí, pocit marnosti a zbytečnosti jakékoliv snahy o to něco se naučit, uspět. Rodič je v tomto poli hlavní hráč i soudce zároveň. Pokud uvěří, že vzdělání jeho dítěte má smysl a je potřeba a že jej můžou oni i děti za současného stavu zvládnout, je z velké části vyhráno. Jedná se o základní předpoklad, zbytek už je na dítěti, na učitelce, na škole, na psycholožce atd. Rodiče mají sami často nedokončené základní vzdělání a řadu věcí neumí či neznají. Je potřeba je velmi podporovat.

Jedná se o bílé místo na mapě sociálních služeb, podpůrné programy pro rodiče předškolních sociálně znevýhodněných dětí zde prakticky neexistují. Naše dosavadní zkušenost ukazuje, že by tato forma podpory, ať už v podobě cílených aktivit klubů nebo v podobě individuální práce s konkrétními rodinami, měla být pevnou součástí služeb realizovaných pro sociálně znevýhodněné děti.

B. METODIKA PRÁCE – TEORETICKÁ ČÁST

1. PROČ A JAK PRACUJEME S RODIČI

1.1. CO JSOU KLUBY MATEK

Kluby matek poskytují odbornou pomoc, poradenství, vzdělávání a volnočasové aktivity rodičům předškolních dětí a dětí v raném školním věku, především matkám, z nichž se některé dlouhodobě ocitají v nepříznivé životní situaci, již nedokážou bez podpory okolí řešit. Jedná se o rodiče, kteří mají snížené možnosti a kompetence, často žijí v podmínkách sociálního vyloučení a jejich děti obvykle vstupují do vzdělávacího systému se sociálním znevýhodněním.

Kluby matek (dále jen KM) jsou službou sociální prevence a nepodléhají zákonu č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

1.2. POSLÁNÍ KLUBŮ MATEK

Základním východiskem práce v klubech je přesvědčení, že bez spolupráce s rodinou, snahy o změnu v rodinném prostředí a ovlivňování motivace rodičů dosáhneme jen velmi omezených výsledků v oblasti zlepšování úspěšnosti dětí v hlavním vzdělávacím proudu.

Posláním Klubů matek je prostřednictvím vzdělávacích a volnočasových aktivit, metod sociální práce, terénní sociální práce a pomocí dynamiky skupiny podporovat a rozvíjet rodiče v jejich rodičovských kompetencích, především v oblasti vzdělávání dětí. Kluby napomáhají v začleňování do majoritní společnosti a snižují míru sociálního vyloučení. Aktivity a práce s rodiči jsou zaměřeny na rodiče předškoláků a dětí v raném školním věku a věnují se primárně oblastem potřebným pro úspěšný vstup, udržení a podporu jejich dětí v síti předškolního a školního vzdělávání tzv. „hlavního proudu“.

Kluby matek navazují v rámci Programů sociální integrace na činnost předškolních klubů a doplňují ji. Do klubů však mohou – s ohledem na kapacitu služby - docházet a čerpat inspiraci a podporu i rodiče dětí, které nenavštěvují předškolní klub. Je časté, že v klubu jsou aktivní rodiče, jejichž děti nyní navštěvují přípravný ročník nebo 1. a 2. ročník ZŠ a v minulosti PK navštěvovaly.

Předškolní kluby reagují na to, že většina dětí předškolního věku, které vyrůstají v podmínkách sociálního vyloučení, nedochází do běžných mateřských škol a absentuje u nich i jakákoliv jiná forma předškolní přípravy potřebná pro úspěšný vstup na základní školu. Vedle četných sociokulturních bariér jim v tom brání i fyzická nedostupnost školek a nedostatek finančních prostředků. Předškolní kluby tak představují alternativu k institucionalizovaným mateřským školám.

Dětem předškolního věku se specifickými vzdělávacími potřebami, které vyrůstají v sociálně znevýhodňujícím prostředí, mají Předškolní kluby přinést především zlepšení základních komunikačních a sociálních dovedností důležitých pro vstup na základní školu.

Děti zde můžou získat soubor znalostí a dovedností, které odpovídají předškolnímu věku, mohou rozvíjet své nadání a vzdělávací potenciál. V neposlední řadě předškolní kluby motivují děti k osobnímu úspěchu a podporují jejich budoucí přirozené začlenění mezi vrstevníky z řad většinové společnosti.

1.3. ČEHO CHCEME PROSTŘEDNICTVÍM KLUBŮ MATEK DOCÍLIT?

Hlavním cílem je podpořit rodiče, aby mohli podpořit a vést své děti.

Práce s rodiči v rámci KM snižuje míru sociálního vyloučení a znevýhodnění dětí a zvyšuje jejich šance a schopnosti potřebné pro úspěšné absolvování ZŠ (popřípadě SŠ či SOU, tedy vzdělávací kariéru jako celek).

V souvislosti s tímto celkovým směřováním si Kluby Matek stanovily následující dílčí cíle:

- ▶ Podporovat změnu životních strategií a postojů rodičů ve vztahu ke vzdělávání a podpoře ve vzdělávání dětí – pedagogizace domácího prostředí.
- ▶ Napomáhat orientaci rodičů ve školském systému, dovednosti komunikace se vzdělávacími institucemi, schopnosti využívat dostupných sociálních služeb.

- ▶ Pomocí metod sociální práce, terénní sociální práce, poradenství, vzdělávacích a volnočasových aktivit nebo zprostředkováním jiné adekvátní návazné služby napomáhat klientkám/klientům v překonání nepříznivé sociální situace
- ▶ Rozvíjet sociální schopnosti, dovednosti a znalosti klientek/klientů, rovněž rozvíjet komunikační dovednosti - verbální i písemný projev.
- ▶ Poskytnout rodičům prostor a podporu pro načerpání sil, oddych, uvědomění si vlastní identity, sebezpoznání.
- ▶ Umožnit osobám v nepříznivé sociální situaci využívat služeb místních veřejných institucí i přirozené vztahové sítě.
- ▶ Spolupracovat s dalšími subjekty působícími v místě s cílem zamezovat segregaci a podporovat sociální začleňování.
- ▶ Zároveň mezi cíle práce patří (a je i většinou i vedlejším výstupem všech aktivit KM) ovlivňování širšího okolí rodičů, tedy institucí a jejich zaměstnanců, úředníků, učitelů, odborníků, ale i všech ostatních. V tomto ohledu mají KM ambici snižovat stigmatizaci rodičů a jejich dětí a otvírat uzavřené či hůře dostupné dveře a prostory.

1.4. JAK SLUŽBY KM POSKYTUJEME?

Služby Klubů matek jsou poskytovány:

- ▶ **Bezplatně** - KM poskytuje své služby bezplatně, to však nevyklučuje finanční spoluúčast rodičů na specifických aktivitách – např. výletech, dlouhodobějších výjezdech o prázdninách.
- ▶ **Nízkoprahově** - KM minimalizuje překážky, které by mohly bránit potenciálním klientům využívat službu (špatná časová, prostorová či finanční dostupnost, psychologická bariéra apod.). Do KM může přijít kdokoli z cílové skupiny, kdo dodržuje pravidla klubu. Služba je nabízena přímo v rodinách potenciálních klientů.
- ▶ **Individuálně** - Poskytování služby vždy vychází z individuálních potřeb klienta/klientky.

1.5. PRO KOHO?

Služba je určena rodičům sociálně znevýhodněných dětí, přednostně dětí navštěvujících Předškolní klub. Přednost mají ti, kteří jsou dlouhodobě či krátkodobě v tíživé životní situaci. Sekundární cílovou skupinou jsou rodinní příslušníci, především děti a osoby klientce/klientovi blízké.

Pokud není naplněná kapacita klubu, může ho - vždy po dohodě s koordinátorem - navštěvovat kdokoli, kdo má o aktivity a spolupráci zájem a neporušuje pravidla.

Jen pro matky?

Jak již z názvu klubů vyplývá, službu většinou využívají matky dětí. Kluby však často navštěvují a na aktivitách i individuálně spolupracují i otcové, babičky nebo ostatní pečující osoby. Aktivit se často zúčastňují i ostatní rodinní příslušníci. Kdybychom pojmenovávali kluby znovu, možná bychom volili příhodnější název „Kluby pro rodinu“.

1.6. PRO KOHO NE?

Rodiče, kteří mají zabezpečené dostatečné zdroje pro výchovu a péči o své děti a mají dostatečné kompetence a možnosti využívat standardních zdrojů a možností. Rodiče, u nichž nejsou žádné překážky v úspěšném zapojení jejich dětí do vzdělávacího systému. Rodiče, kteří se dlouhodobě ani momentálně nenachází v tíživé životní či sociální situaci.

1.7. CO KONKRÉTNĚ V KLUBECH MATEK DĚLÁME?

Aktivity, skupinová práce

- ▶ **Semináře, přednášky, besedy, kvízy a jiné vzdělávací aktivity** - rodiče mohou sami formulovat své potřeby a oblasti, ve kterých se chtějí vzdělávat, a získávat informace. Konkrétní program a plán aktivit je vždy výsledkem dohody.
- ▶ **Volnočasové a kreativní aktivity** – seberealizace, terapeutický účinek tvorby, skupinová činnost. **Vzdělávání v oblasti podpory v předškolním a školním vzdělávání dětí** - motivace k zájmu o vzdělávací kariéru dětí, získávání potřebných vědomostí a kompetencí, učení se zkušeností – společné aktivity s dětmi.
- ▶ **Výlety, návštěvy institucí** – podívat se „ven“ z místa, kde žijí, do přírody, potřebné instituce (např. návštěvy MŠ, knihovny, muzea, kina, divadla, zasedání zastupitelstva, festivalu apod.).

Individuální práce, terénní práce

- ▶ **Kontaktní práce** – specifický kontakt s klientem, který má za cíl vytvořit vzájemnou důvěru, podmínky pro rozvíjení kontaktu a poskytování dalších služeb. Jeho součástí je upevňování hranic komunikace, kultivace schopnosti vyjádřit své potřeby a využívat existující nabídky služeb.
- ▶ **Informační servis** - poskytování specifických informací (kontakty na jiné služby).
- ▶ **Poradenství** – rozhovor obsahující vyhodnocení situace, podání adekvátních informací a nabídka spektra řešení vedoucích k odstranění obtíží.

- ▶ **Krizová intervence** – přístup přispívající ke zvládnutí aktuální psychické krize, pomoc při řešení obtížných životních situací), včasná intervence brání rozvinutí hlubší psychické krize. Vytvoření bezpečného prostoru ke komunikaci a hledání návazných řešení.
- ▶ **Případová práce** – dlouhodobá plánovaná individuální práce s klientkou/ klientem reagující na konkrétní situaci nabízející se řešení, s níž klient přichází.
- ▶ **Kontakt s institucemi ve prospěch klienta** – intervence realizované pracovníkem u jiných institucí.
- ▶ **Zprostředkování dalších sociálních služeb v rámci organizace i mimo ni.**

1.8. PRAVIDLA KLUBU MATEK

Konkrétní podoba pravidel klubu se vytváří na místě. Rodiče se většinou podílí na tvorbě pravidel a mezi jednotlivými kluby mohou být rozdíly. Popisujeme zde, co je ve všech klubech shodné nebo podobné. Pravidla klubu se mohou tvořit a měnit za chodu. Každý nově přichází do KM je na začátku využívání služeb klubu seznámen s jeho pravidly.

Pravidla klubů se týkají zejména těchto oblastí:

- ▶ **Docházka** - rodiče mají doporučeno a jsou motivováni navštěvovat klub alespoň jednou týdně, pokud jejich dítě navštěvuje Předškolní klub. V některých klubech je v tomto případě účast 1x týdně povinná, jinde je povinná pouze 1x za měsíc. Povinností je míněno, že je toto pravidlo uvedeno přímo v podmínkách spolupráce a rodiče se k účasti podpisem zavazují. V některých klubech tuto povinnost související s Předškolním klubem rodiče přímo stanovenou ve smlouvě nemají, je jim pouze ústně doporučena. Rodiče jsou k účasti na aktivitách KM motivováni programem, aktivitami (např. účast na zajímavých aktivitách - výletech, divadelních představeních apod. je podmíněna docházkou na ty méně atraktivní). Pravidlo „povinné“ účasti se velmi osvědčilo zejména v klubech, kde je naplněná kapacita Předškolního klubu a poptávka převyšuje možnosti (děti na přijetí do Předškolního klubu čekají). V takových případech rodiče svou účast v klubu a spolupráci s koordinátorkou berou jako jeden ze svých závazků souvisejících se zapsáním dítěte do Předškolního klubu. Naopak hůře se motivují rodiče v případě, že Předškolní klub naplněn není, hrozba vyloučení dítěte z klubu není tedy pro rodiče aktuální a i koordinátoři KM jsou shovívavější a spíše volí pozitivní nástroje motivace.
- ▶ **Včasné příchody**
- ▶ **Spolupráce, aktivita**
- ▶ **Slušné chování a komunikace**
- ▶ **Přítomnosti dětí mladších 3 let v klubu** – o dítě do 3 let se starají rodiče. Dobré je, když mají chodící děti v prostorách klubu vyhrazeno místo na hraní a součástí klubu je i místo pro velmi malé děti (postýlka, místo na přebalování), to však závisí do velké míry na prostorových možnostech konkrétních klubů.
- ▶ **Chování k nově přichozím**

V případě nedodržování pravidel může dojít k:

- ▶ ukončení spolupráce ze strany koordinátorky Klubu matek (po důkladném vysvětlení tohoto kroku)
- ▶ vyloučení dítěte z předškolního klubu
- ▶ ukončení individuální spolupráce s klientem

1.9. RADY DO ZAČÁTKU

Na konci roku 2010 byly požádány koordinátorky KM o vyplnění krátkého dotazníku, který se týkal prvního období jejich působení v klubech. Získané údaje tvoří podklad k této části. Je možné je brát jako rady, doporučení či prosté předání naší zkušenosti.

- ▶ Kluby matek jsou realizovány v návaznosti na Předškolní kluby, je ovšem ideální a má velký vliv na kvalitu i efektivitu služby, když Předškolní kluby a Kluby matek nefungují osamoceně, ale jsou souběžně realizovány jiné **služby v lokalitě**. V realitě poboček PSI jsou to zejména: **podpora vzdělávání (PV), terénní sociální práce (TSP) a sociálně aktivizační služba (SAS), kariérní a pracovní poradenství (KAPPO), nízkoprahové kluby (NZDM)**. Na základě zkušenosti s 10 kluby existujícími v rámci projektu je zřejmé, že **největší nárůst klientů během prvních měsíců fungování služby bylo v místech, kde jsou výše vyjmenované služby zastoupeny a mají víceletou tradici**.
- ▶ Důkladně **zmapovaný terén, znalost rodin** a předchozí spolupráce jsou faktory, které zásadně ovlivňují úspěšné fungování klubů.
- ▶ **Vhodná volba prostor, umístění klubů v lokalitě**. Zejména v počátcích je důležité, aby byl klub dobře dostupný, ideálně v prostředí, které klienti znají a které není nijak stigmatizované. Je-li klub umístěn v lokalitě s velmi nízkým sociálním statusem obyvatel vzhledem k ostatním lokalitám, je pravděpodobné, že ostatní do něj nedocházejí a nebudou. Je dobré znát místa „kam se nechodí“. Je také nutné, aby pronajímatel a sousedé věděli, jaký typ služby se bude v prostorech provozovat, a souhlasili s tím. PK i KM může být někdy hlučnější, prostory jsou navštěvovány mnoha lidmi, zejména v době vyzvedávání dětí z PK a v případě venkovních aktivit.

- ▶ **Vybavenost prostor** je dobré vyřešit dopředu. Upravit prostory tak, aby byly vhodné pro PK a KM pak může zabrat více času, než se původně čekalo. Rodiče se musí v klubu cítit dobře, prostory by měly být útulné, hezké, v zimě dobře vytopené.
- ▶ KM sám o sobě nemusí být vnímán klienty z počátku jednoznačně atraktivně, **rodiče často nevědí, co od klubu čekat**. Dobré je co nejvíce zapojit rodiče do chodu klubu, vysvětlovat smysl, volit lákavější či poptávané aktivity, s rodinami začít pracovat v rámci Předškolního klubu a posléze započít spolupráci v rámci KM.

„Měli jsme obavu, že kdybychom nabízely ihned i KM, mohli by někteří rodiče zbytečně ztratit zájem. Nebyli jsme si jisti, jakým způsobem by nabídku přijaly. Říkali jsme si, že „nalákání“ na práci s dětmi bude pro rodiny atraktivnější. „ (A. Ř., Ustí nad Labem)

- ▶ **Pravidelný kontakt s rodinami, znalost jejich přirozeného prostředí, počáteční účast koordinátorky KM na PK a důkladné seznámení se s dětmi a jejich konkrétními potřebami v oblasti vzdělávání a výchovy je základem úspěchu.**
- ▶ Jako nejúspěšnější nástroje získávání klientských rodin bylo udáno:
  - ▷ nabízení služby koordinátory přímo v lokalitě jednotlivým rodinám,
  - ▷ vytipování klientů prostřednictvím stávajících spolupracujících rodin, metoda „snowball“.
- ▶ Jako úspěšné pouze částečně nebo v závislosti na situaci bylo v počáteční fázi označeno:
  - ▷ nabízení služby prostřednictvím terénních pracovníků ostatních služeb přímo v rodinách (platí, že realizace jiných služeb v lokalitě ovlivňuje pozitivně důvěru klientů v organizaci, a tím pádem i její novou službu),
  - ▷ distribuce letáků v lokalitě.
- ▶ V lokalitě musí být dostatečný počet potencionálních klientů – rodin s předškolními dětmi. Je tedy dobré udělat **předběžný průzkum**, který odhadne přibližný počet potřebných rodin a zjišťuje předběžný zájem o klub, opět je lepší soustředit otázky na PK a KM uvádět pouze jako doplňující možnost.
- ▶ Je dobré službu profilovat **nízkoprahově** a jít s ní ke klientům.

- ▶ Velmi důležitá je **osobnost koordinátora** a s ní spojené otázky důvěry, otevřenosti, respektu a zároveň autority. Získání důvěry rodin může být mnohdy těžší, než se zdá.

„Pokud člověk není obdařen přirozenou autoritou, je nutné si hned v prvopočátcích nastavit hranice a uvědomit si své kompetence a možnosti. Pokud se tak nestane, může velmi snadno sklouznout někam, kde nechťel být, a není pak jednoduché se z toho kruhu vymanit.“ (V. B., Sokolov)

Někteří uváděli, že může hrát roli i to, zdali má koordinátorka sama děti, nebo ne.

„Narážela jsem na problém, že sama nejsem vdaná a nemám děti. Myslím, že u některých matek jsem zpočátku dostala mínus a nebyla jsem „oprávněná“ jim něco říkat. Ale nemyslím si, že bezdětná nemá co nabídnout. Jen mi dalo víc práce se vcítit do jejich rolí.“ (J. D., Liberec)

- ▶ **Postavení žen rodině, příbuzenské vztahy v lokalitě.** Od koordinátora se očekává hlubší vhled a informovanost. Je dobré vést zmíněné v patrnosti, samozřejmě však platí, že ke každému klientovi se zaujímá individuální přístup.

„Teď už vím, které matky se určitě nechťejí v klubu potkávat, a to mi také usnadňuje práci.“ (V. B., Sokolov)

2. KROK ZA KROKEM V KLUBU

2.1. JAK SE O KLUBU DOZVĚDÍ?

Zájemci se o službě nejčastěji dozvídají od stávajících klientů služby nebo od klientů jiných služeb pobočky.

Šíření referencí v lokalitě

Doporučení od souseda, příbuzného, kamaráda z lokality je nejspolehlivější a nejefektivnější nástroj k předávání informací o službě a získávání nových klientů. Nevýhodou je riziko zkreslení informací.

Opravdu velkým problémem, který může ohrozit úspěšné fungování klubu, je **reference negativní**. Šíření poplašných zpráv a fám je v sociálně vyloučených lokalitách **neuvěřitelně rychlé** a může napáchat spoustu škody. Příčinou vzniku „negativní kampaně“ proti klubu může být nedůvěra ze strany mužů nebo ostatních rodinných příslušníků, jejich neochota a obavy „pouštět“ ženu, která často většinu svého času tráví s dětmi a příbuznými. Jednou z možných příčin může být i nějaká sporná aktivita (např. přednáška na citlivé téma). Tyto okolnosti není dobré podcenit, předcházet jim lze maximální otevřeností a neustálým informováním. Pro ostatní rodinné příslušníky nemá být klub uzavřen, mají mít možnost se do něj v případě zájmu podívat.

- ▶ Služba je pravidelně nabízena v přímé terénní práci pracovníky pobočky nebo samotnými pracovníky klubu.
- ▶ Zájemci se o službě dozvídají od spolupracujících NNO a institucí, jež službu doporučují nebo umožňují distribuci letáků s popisem služby a kontaktními údaji.

Kontakty na pracovníky a program klubu jsou vyvěšeny v prostorách zařízení, většina KM má svou facebookovou stránku nebo služby a akce avizují na společném, např. pobočkovém facebooku či na internetových stránkách společnosti Člověk v tísni, o. p. s. (www.integracniprogramy.cz, www.clovekvtsni.cz).

Způsoby navázání spolupráce:

- ▶ zájemce osloví pracovníky KM,
- ▶ zájemce je do služby doporučen pracovníkem jiné instituce,
- ▶ pracovník KM osloví potenciálního zájemce.

Spolupracující organizace jsou informovány o tom, že doporučením zájemce do služby nezískávají zvláštní právo na informace o průběhu spolupráce klienta s pracovníky KM. Ochrana práv klienta je nadřazena zájmům spolupracující organizace.

Pracovníci klubu podepisují **Dohodu o mlčenlivosti**.

Od počátku spolupráce s klientem je jednání s jinou institucí či organizací vždy se **souhlasem** klienta a v jeho zájmu.

2.2. POPRVÉ

Postup koordinátora KM:

- ▶ Koordinátor KM představí sebe, svoji roli ve službě a organizaci.
- ▶ Koordinátor KM při úvodním setkání ověří, zdali zájemce splňuje podmínky cílové skupiny, jíž je služba poskytována.
- ▶ Koordinátor klubu vede se zájemcem o službu **vstupní pohovor** o jeho motivaci a důvodech, proč službu vyhledal. Představí službu a její pravidla, otevírací dobu atd. V případě zájmu jej vyzve ke sdílení aktivit a představení ostatních osob podílejících se na aktivitách klubu. Rozhovor je zaznamenán na **formulář Vstupní pohovor**, který je součástí spisu klienta, a do elektronické databáze Arum se zadává pod položku „anamnéza“. Není nutné, aby se formulář vyplňoval při prvním setkání.
- ▶ Domluví se na termínu dalšího setkání, při němž budou sepsány **Podmínky spolupráce a Souhlas se zpracováním osobních údajů**.
- ▶ Osvědčilo se vést vstupní pohovor, popřípadě podepisovat Podmínky spolupráce v domácím prostředí klienta. Je dobré mít vyhrazený čas a prostor pro důkladné vysvětlení všeho potřebného a případné dotazy.
- ▶ Uzavřením smlouvy **Podmínek spolupráce** se ze zájemce o službu stává uživatel služby, tedy klient. Při uzavírání smlouvy koordinátor KM průběžně vysvětluje její obsah a účel, přičemž přizpůsobuje komunikaci možností porozumění zájemce o službu. Otázkami se ověřuje, zda zájemce obsahu a účelu smlouvy skutečně rozumí.
- ▶ S klientem je sepsán **Souhlas o zpracování osobních a citlivých údajů**. Klient má právo odmítnout pořizování fotografických záznamů své osoby.

- ▶ Koordinátor klubu informuje o nabídce služeb, předává program klubu v tištěné podobě, včetně kontaktu na pracovníky.
- ▶ Koordinátor klubu srozumitelně vysvětlí všechny možnosti a podmínky ukončení spolupráce.
- ▶ Koordinátor klubu založí podepsané Podmínky spolupráce do osobní složky klienta, provede další potřebnou administrativu.
- ▶ O uzavření Podmínek spolupráce je proveden záznam do klientské databáze ARUM.
- ▶ Koordinátorka klubu informuje klienta o své **mlčenlivosti**.

Kriteria rozhodující o zařazení zájemce do služby.

- ▶ Zájemkyně/zájemce chce dobrovolně využívat služby, které KM nabízí.
- ▶ Zájemkyně/zájemce spadá do cílové skupiny.
- ▶ Poskytovatel má volné kapacity k poskytování služby.

Jestliže zájemce nemůže být do služby zařazen, může mu pracovník KM předat kontakt na jiné zařízení, příp. službu, která je bližší jeho požadavkům. Pokud nemá poskytovatel volné kapacity, nabídne zařazení na „list čekatelů“ a nabídne jinou službu, pokud je v místě dostupná, pro přechodné období.

Zájemce je odmítnut, když:

- ▶ Je naplněna kapacita klubu (doporučená kapacita služby je 10 - 15 klientů). V případě odmítnutí z důvodu kapacity klubu je osoba zařazena na „list čekatelů“ na službu.
- ▶ Nepatří do cílové skupiny (je mu nabídnuta vhodná alternativa, pokud je v místě dostupná).

Stává se, že se zájemce z nejrůznějších důvodů (zdravotních, osobních) nemůže účastnit aktivit klubu, ale přesto má o spolupráci zájem, v takovém případě je doporučena **individuální spolupráce** v domácím prostředí klienta (pokud to dovoluje vytíženost koordinátorky klubu).

2.3. NAPOSLEDY

Důvody k ukončení spolupráce

- ▶ Klient již nemá zájem o čerpání služby.
- ▶ Klient závažným způsobem či opakovaně porušuje dohody a pravidla KM.
- ▶ Klient již nespadá do cílové skupiny.

Ukončení spolupráce ze strany uživatele – klient může kdykoliv ukončit spolupráci bez udání důvodu.

Ukončení spolupráce ze strany pracovníků KM – klientovi musí být znám důvod ukončení spolupráce.

2.4. ROLE KOORDINÁTORA

Mohou být a jsou různé. Nejčastěji je koordinátor KM vnímán jako:

- ▶ **Vedoucí skupiny** – koordinátor vede skupinu, měl by mít přirozenou autoritu a respekt jejích členů.
- ▶ **Učitel** - v případě, že je zároveň koordinátor předškolního klubu nebo sám vede vzdělávací aktivity.
- ▶ **Sociální pracovník, odborník, poradce** – zakázky, které se týkají vzdělávání, dětí, rodiny, individuální podpora.

„V mém případě se jedná o roli „dva v jednom“, klientky mě vnímají jako „učitelku“ v předškolním klubu, zároveň i jako sociální pracovníci, která s nimi individuálně řeší jejich zakázky. Pakliže zakázka souvisí se vzděláváním, spolupracuji na ní s klientkou já, nějaké další drobné věci taktéž řeším já, ostatní předávám kolegům (finanční poradenství, bytová problematika). Klientky, se kterými spolupracuji dlouhodobě, mají tendence se svěřovat i s osobními problémy.“ (M. V., Plzeň)

- ▶ **Mediátor** - ve skupině mohou vzniknout konfliktní situace, hádky mezi rodiči.
- ▶ **Důvěrník** - ve skupině často vznikají důvěrné vztahy a v debatách se mohou otevřít citlivá témata.

„Kordinátor by měl mít autoritu a zachovávat stejný přístup ke všem klientům. Měl by si dokázat poradit v široké škále problémů, potřeb a otázek, se kterými klienti přicházejí, provazovat služby, které ČvT nabízí. Měl by být empatický, trpělivý, měl by s klienty jednat otevřeně s úctou a s respektem. Proto jsem zastávce vykání. Kordinátor by měl velmi dobře znát podmínky, ve kterých klienti žijí, jaké mají nejčastější problémy, v jakých tíživých situacích se ocitají „ (M. Š, Bílina)

► **Vzor**

„Role kordinátora je náročnější, když vede oba dva kluby – předškolní i klub matek. Musí najít správný přístup a kompromis v rámci rozdělení své role. Podle mého je potřeba si s rodiči zachovat vykání. Moje role není rodiči chápána jako nadřazená. V našem vztahu je respekt a zároveň zde hraje jistou roli, že jsem Romka a berou mě, alespoň doufám, jako pozitivní vzor.“ (B. K., Neratovice)

2.5. PROGRAM KLUBU

Klienti obdrží program v tištěné podobě. V tištěné podobě je též vyvěšen na dveřích klubu, dodán spolupracovníkům pobočky, institucím. V elektronické podobě je k dosažení na webových stránkách (popřípadě facebookových stránkách klubu či pobočky).

Program klubu sestavuje kordinátor v součinnosti s klienty.

2.6. GRUNNLAGET

Grunnlaget je metoda, ve které byly proškoleny jak kordinátorky PK, tak většina kordinátorek Klubů matek. Využívá se při práci s dětmi v předškolních klubech. Rodičům je metoda v rámci klubů představována a jsou motivováni a instruováni s ní pracovat s dětmi i mimo předškolní klub.

V čem Grunnlaget spočívá?

Grunnlaget vychází z práce norského pedagoga Magne Nyborga a je určen nejen pro práci se sociálně handicapovanými žáky, v Norsku se využívá ve většině mateřských a základních škol. Princip Grunnlagetu spočívá v tom, že se nejdříve děti naučí chápat základní pojmy, jako je barva, počet či tvar, aby se poté učily hledat mezi nimi rozdíly či podobnosti. Rozvíjí v nich jazykové dovednosti a způsoby uvažování, které jsou pro schopnost učit se podstatné. Nově získané znalosti jsou pak základním kamenem k dalšímu učení.

Norská metoda se zaměřuje především na práci s pojmy, protože právě na nich je postavena nejen výuka samotná, ale jejich správné chápání ovlivňuje i motivaci k dalšímu učení. „Pro dosažení úspěchu je nezbytné, aby celý proces v dítěti vyvolával pozitivní emoce, které podporují jeho další chuť k práci,“ doplňuje Morten A. Hem. Autoři Grunnlaget definují pojmy na základě znalosti podobností a rozdílů. Vychází tak z výsledků práce profesora Nyborga, který zjistil, že nejúčinnějším způsobem učení pojmů je využití konkrétních předmětů, které jsou označovány pojmy, mezi kterými jsou následně hledány rozdíly či podobnosti. Základními pracovními nástroji Grunnlagetu jsou proto jazyk a soubor různorodých předmětů. Je dobré využívat předměty, které děti znají ze svého okolí či které mají rády. Není až tak důležité, co konkrétně to je za předměty, podstatné je, aby se od sebe lišily barvou, tvarem, velikostí, materiálem, ze kterého jsou vyrobeny, atd.

V rámci celého konceptuálního vyučování je nezbytně nutné pracovat s reálnými předměty. Obrázky v knížkách rozhodně nestačí. Děti se musí učit na základě mnoha různých sensorických zkušeností, umožňujících analyzovat předměty patřící do třídy, jíž se pojem týká. Právě co největší různorodost umožňuje vytvářet závěry o podobnostech a rozdílech.

Podrobněji se Grunnlagetem zabývá Metodika práce předškolních klubů, metodě se rovněž věnuje samostatná publikace sestavená pro Čvt přímo autorkou metody Gunvor Sonnysen.

„Učitel musí pochopit myšlenkové procesy žáka. Vždy existuje důvod, proč dítě odpovédělo určitým způsobem, a ten je potřeba objevit,“ (Gunvor Sonnysen)

Grunnlaget a rodiče

Na koordinátory jednotlivých klubů padl nelehký úkol přiblížit metodu rodičům. Jednak aby rodiče byli informováni o tom, jakým způsobem se jejich děti v předškolním klubu vzdělávají, a jednak proto, aby si metodu mohli sami vyzkoušet a pracovat s ní při učení jejich dítěte doma.

Zde za všechny jeden příklad práce s metodikou v rámci KM:

„Potřeba představit Grunnlaget podrobněji klientkám klubu vyvstala poté, co koordinátorka předškolního klub absolvovala kurz vzdělávacího systému Grunnlaget a s dětmi podle jeho metodiky začala pracovat.

Aktivita s matkami byla zaměřena na základní představení smyslu metody - na jaké děti je metoda zacílena a proč je tato metoda vhodná pro děti docházející do předškolních klubů.

Základní motivace byla uskutečněna pomocí aktivity, která se zaměřovala

na podstatu toho, že nejprve je nutné znát nadřazené pojmy, abychom si mohli jednodušeji selektovat jednotlivé podřazené pojmy. Snahou je naučit děti hierarchickému myšlení, které jim usnadní zapamatování.

Klientkám jsem nejprve diktovala slova, např.: kráva, kůň, slepice, východ, sever, jih, západ, svetr, sukně, kalhoty, ponožky, červená, zelená, žlutá, zelená, horizontální, vertikální, absurdní, dominantní, narcis, netřesk, tulipán, car, red, hund, vermelho, jablko, banán, hruška. Poté klientky zapisovaly co nejvíce zapamatovaných slov.

Smyslem této aktivity bylo představit klientkám, že znalost slov, jejich významů a nadřazených kategorií zásadně ovlivňuje proces zapamatování a učení.

Dále jsme pracovali s tím, že pro co nejdokonalejší zapamatování a vybavování je potřebné zaměřit učení dětí přes vjemy (pohybově – vizuální vjem, pohybový vjem, hmatový vjem, chuťové a čichové vjemy). Proto i metoda Grunnlaget pracuje s různými vjemy tak, aby učení bylo co nejefektivnější. Důraz je kladen také na to, že dřívější zkušenosti jsou pak základem pro rozpoznání předmětů a jejich pojmenování.

V další fázi se klientky dozvěděly, že metoda Grunnlaget pracuje na základě znalosti nadřazených pojmů, tedy pojmového systému a jednotlivých pojmů, u kterých se děti učí výběrovou asociací, tzn. nutnost nabídnout dětem co nejvíce různých předmětů, které mají např. stejnou červenou barvu, v další fázi učení přecházejí ke sledování rozdílů mezi jednotlivými předměty a v poslední fázi se zaměří na odhalování podobností u jednotlivých předmětů.

S klientkami jsme poté přešli ke konkrétním ukázkám - pojmový systém BARVA a pojem ČERVENÁ. Připravili jsme si několik předmětů červené barvy, které jsme zprvu pojmenovali a řekli, že má červenou barvu. Kladli jsme důraz na spojení obou slov, jak na charakteristiku předmětu, tak nadřazeného pojmu.

Stejným způsobem jsme se věnovali pojmovému systému TVAR a pojmu KULATÝ. Opět bylo klientkám předloženo několik předmětů kulatého tvaru, na kterých si mohly vyzkoušet přiložit prst na okraj tvaru a obtáčet tvar stále dokola. Vysledovali jsme, že jsme se nikde nezastavili, a tak můžeme konstatovat, že předmět má kulatý tvar. Stejně jako při procvičování červené barvy jsme kladli důraz na spojení obou slov, jak na charakteristiku předmětu, tak nadřazeného pojmu.

Dále jsme si podle metodiky ukázali, jakým dalším pojům se metoda Grunnlaget věnuje, a nahlédli jsme do kufří s pomůckami. Aby klientky mohly procvičovat kategorii tvar a barvu se svými dětmi doma, vyrobili jsme si základní tvary základních barev, pomůcky jsme také obohatili papírovými auty a panenkami v šatech různých barev.

V reflexi jsme hodnotili, jaký dojem na ně úvodní představení metody Grunnlaget udělalo.

(A. Ř, Ústí nad Labem)

2.7. INDIVIDUÁLNÍ SPOLUPRÁCE A JEJÍ PLÁNOVÁNÍ

Spoluúčast rodiče na službě má formu účasti na volnočasových a vzdělávacích aktivitách, spolupráce při naplňování cílů individuálního plánu nebo při řešení nepříznivé situace. Významnou formou spoluúčasti na službě je možnost organizování aktivit pro ostatní návštěvníky KM.

Koordinátor KM vede se zájemcem o službu Vstupní pohovor, poté (na stejné nebo příští schůzce) zpravidla uzavírají Podmínky spolupráce. Pokud je klient/klientka motivovaná k individuální práci, formuluje svou zakázku a společně vytvoří Individuální plán (dále jen IP). IP se odvíjí od přání, požadavků a osobních cílů rodiče, vychází z jeho možností a schopností a vyžaduje dlouhodobou kontinuální spolupráci.

Průběh individuálního plánování se eviduje v Osobní složce, kde je průběžně zaznamenáván postup při naplňování jednotlivých cílů (např. stanovení cílů i jednotlivých kroků vedoucích k jejich dosažení, revize, stanovení dílčích cílů, hodnocení dosažených cílů, uzavření plánu).

Pravidla pro individuální plánování

Rodič musí mít zájem na sestavení IP a musí souhlasit s jeho obsahem. Individuální plánování probíhá kontinuálně. Schůzky mívají formu pravidelných konzultací, během nichž klient a koordinátor KM společně plánují průběh poskytování služby, průběžně hodnotí, zda jsou naplňovány osobní cíle.

Individuální plán má vždy písemnou podobu. Je podepsán ve dvou vyhotoveních stejného znění – pro rodiče a pro potřeby KM. Plán určený pro KM musí být evidován v Osobní složce a v elektronické databázi ARUM.

IP může vzniknout z iniciativy klienta, nebo spontánně při práci s klientem.

V IP pracovník s klientem stanovuje:

- ▶ současnou situaci,
- ▶ popis problému,
- ▶ v čem potřebuje uživatel pomoci či podpořit,
- ▶ cíle spolupráce,
- ▶ kritéria hodnocení dosažených cílů (jak poznáme, že bylo cíle dosaženo),
- ▶ rozdělení úkolů pro klienta a pracovníka,
- ▶ celkové zhodnocení plánu, jeho přínosu.

Informace o IP klientů sdílené s kolegy na poradách KM či na supervizích podléhají mlčenlivosti všech pracovníků.

Pokud si klientka/klient přeje, aby jeho IP zůstal v tajnosti, uvede to do formuláře IP a klíčový pracovník informace s kolegy nesdílí (pokud to neohrozí klienta, pracovníka ani zařízení).

Spolupracovníky KM - stážisty a dobrovolníky - informujeme o klientově IP pouze tehdy, pokud se to dotýká jejich přímé práce s klientkou/klientem.

Pozastavení individuálního plánu.

Pokud se klientka/klient během plnění IP dostane do tzv. negativní cílové skupiny, není nutné IP ihned ukončit. Po domluvě s klientem lze IP pouze pozastavit. Klíčový pracovník pozastavení zapíše jako výstup z konzultace nad průběžným hodnocením.

Ukončení individuálního plánu.

Ukončení individuálního plánování se zapíše se jako výstup z konzultace nad průběžným hodnocením.

Dohoda o ukončení individuálního plánu

- ▶ V případě, že je individuální plán úspěšně splněn.
- ▶ V případě, že není individuální plán úspěšně splněn, ale obě strany s ukončením IP souhlasí.

Jednostranné vypovězení IP ze strany klientky/klienta je možné bez udání důvodu. Ze strany pracovníka může být IP vypovězen v případě, že se klientka/klient opakovaně bezdůvodně nedostavuje na konzultaci, pokud nečiní kroky vedoucí k jeho naplňování nebo zaniknou důvody, pro které byl zřízen.

2.8. ZAZNAMENÁVÁNÍ ZMĚN, EVALUACE SPOLUPRÁCE

Tabulka kompetencí (TK) představuje výčet a popis kompetencí, k jejichž získání by měla přispívat celková činnost KM i individuální spolupráce klienta s koordinátorkou KM. TK je nástroj, který zaznamenává změny a posuny, ke kterým v průběhu spolupráce došlo. (Tabulka v příloze)

Koordinátorka KM ji vyplňuje dle vlastního zvážení buď s klientkou, nebo bez ní na počátku spolupráce. TK se znovu vyplňuje po delším časovém úseku spolupráce (zpravidla 1 rok) a ukazuje posuny (či stagnaci) klientky v oblastech, na které se aktivity KM soustředí.

2.9. ASISTENTKA KM

Asistentka KM je potřeba zejména v situaci, kdy je role koordinátora KM a předškolního klubu spojená. Její funkce je podpůrná. Umožňuje koordinátorovi najít čas na práci s matkami v době konání KM. Pomáhá mu s přípravou aktivit.

Asistentka může i nemusí být přímo z lokality, ve které klub působí. Důkladná znalost lokality a lidí v ní žijících (možných zájemců o službu) je ve většině případů výhodou. Může velmi pomoci zejména v počátcích fungování klubu. Provázanost s místní komunitou a blízké příbuzenské vztahy s frekventanty klubu mohou zároveň mít i negativní dopad – např. spory a nedůvěra mezi jednotlivými rodinami v lokalitě (pokud z jedné asistentka pochází), a tedy nepřijatelnost její osoby pro část zájemců o službu, závist ze strany ostatních zájemců, neboť práce asistentky je finančně ohodnocena. Tyto okolnosti je třeba brát v úvahu a neunáhlit se ve výběru asistentky a pod tlakem potřeby pomoci nenabídnout tuto pozici prvním, kdo o ni projeví zájem a jeví se schopně. Je dobré, když se jedná o osobu, která klub už nějakou dobu navštěvuje a koordinátorce jsou známy všechny potřebné okolnosti a možné třecí plochy.

Mezi náplň práce asistentky KM patří zejména:

- ▶ Hlídní dětí nebo realizované aktivity pro děti (vždy pod supervizí koordinátora) v době konání KM.
- ▶ Informování o službě v lokalitě, komunikace se zájemci o službu.
- ▶ Pomoc při organizaci akcí KM.
- ▶ Provozní záležitosti klubu.
- ▶ Podíl na přípravě skupinových aktivit.

Koordinátor klubu řídí a superviduje práci asistentky, spolu s ní připravuje její plán práce. Podporuje ji a pozitivně motivuje.

C. METODIKA PRÁCE – PRAKTICKÁ ČÁST

1. KASUISTIKY – UKÁZKY INDIVIDUÁLNÍ PRÁCE S RODINOU

Jak může konkrétně vypadat práce s rodinou v rámci KM?

1.1. ROK PŘEDŠKOLÁKA

KM ÚSTÍ NAD LABEM, KOORDINÁTORKA ALŽBĚTA ŘÍHOVÁ

Dlouhodobá aktivita v rámci individuální práce s vybranými motivovanými matkami, jejichž dítě navštěvuje předškolní klub a v následujícím roce má zahájit povinnou školní docházku (děti 5 - 6 let). Jednalo se o minimálně půlroční intenzivní spolupráci v domácím prostředí – koordinátorka klubu docházela do rodin pravidelně jedenkrát za týden.

Cílem programu bylo představit klientkám, co je potřeba, aby dítě zvládalo a jaké mělo znalosti před nástupem do 1. třídy základní školy. Společné aktivity byly zaměřeny na práci s diagnostikou předškolního dítěte a na ukázky konkrétní práce matky a dítěte.

V úvodní fázi jsme si s klientkami definovali, v jakých oblastech je potřeba se dítěti věnovat. Podle publikace J. Bednářové Diagnostika dítěte předškolního věku (Computer Press, a.s., Brno, 2008) jsme si definovali následující oblasti: motorika, grafomotorika, kresba, zrakové vnímání a paměť, vnímání prostoru a prostorové představy, vnímání času, sluchové vnímání a paměť, základní matematické představy, sociální dovednosti, sebeobsluha – samostatnost. Poté klientky specifikovaly dovednosti a znalosti svých dětí.

Jednotlivé oblasti jsme podrobně probrali, aby si klientky uvědomily, jak ovlivňují školní úspěch dítěte.

Během několika prvních setkání byla úloha matky spíše pasivní, klientky si postupně zkoušely vést části aktivit, např. pracovních listů na procvičování znalostí a dovedností z vybraných oblastí. Postupně ale jejich role byla intenzivnější, v druhé polovině už klientky vedly aktivity samostatně. Role koordinátora byla v této fázi spíše poradní.

Z konkrétních aktivit jsme se nejvíce věnovali těmto aktivitám:

- ▶ *procvičování pojmů malý/velký, hodně/málo, všechny, velký/malý, vysoký/nízký, největší/nejmenší, nejvyšší/nejnižší*
- ▶ *figura na pozadí, vyhledání známého objektu na pozadí, cvičení na odlišení dvou překrývajících se obrázků, odlišení výrazně jiného obrázku*
- ▶ *rozvoj zrakové analýzy a syntézy*
- ▶ *určení hlásky na začátku slova*
- ▶ *pojmy nahoře/dole, předložky na, do, v, vedle, pod, za*
- ▶ *pojmy první, poslední, uprostřed, hned za, hned před*
- ▶ *sluchová paměť a vybavení*
- ▶ *vnímání času – pojmy ráno, poledne, večer, přiřazování obvyklých činností*
- ▶ *pojmy vpravo, vlevo*
- ▶ *úkoly na zvyšování slovní zásoby, důraz na vysvětlení významu slov*
- ▶ *barvy, rozlišování barevných odstínů*
- ▶ *Intenzita procvičování byla umocněna domácími cvičeními, která byla zadávána vždy na závěr našich společných setkání.*

1.2. KASUISTIKA NOVÁKOVÍ

KM PLZEŇ, KOORDINÁTORKA MICHAELA VIZINOVÁ – TADY A TEŽ O.P.S.

Paní Novákové je 24 let a má ukončené základní vzdělání, společně se svým manželem se před několika lety vydali za prací ze Slovenska do Plzně. Novákoví mají v současné době dvě děti, dceru Helenu v předškolním věku a ročního syna. Od soukromníka mají pronajatý byt v menším činžovním domě, který se nachází nedaleko autobusového nádraží v jedné z vyloučených lokalit v centru města. Pan Novák má stále zaměstnání na pracovní smlouvu a paní Nováková je na rodičovské dovolené.

V lednu 2011 paní N. kontaktovala koordinátoru KM na základě doporučení od kolegyně, se kterou manželé řešili možnosti ubytování a práce pro pana N., s prosbou, zda by dcera Helena nemohla navštěvovat předškolní klub. s Novákovými byla navázána spolupráce a Helena od ledna do května 2011 předškolní klub pravidelně navštěvovala. Po dobu, kdy Helena docházela do klubu, se paní N. snažila aktivně hledat mateřskou školu, kam by dcera mohla nastoupit. V tomto ohledu byla klientka naprosto samostatná a nepotřebovala zásadní podporu či poradenství. s mapou Plzně a zjištěnými adresami plzeňských mateřských škol sama obešla hned několik z nich. Hlavními důvody, proč Helenu do žádného předškolního zařízení nepřijali, byla zejména jejich plná kapacita a další kritéria, podle kterých mateřské školy děti k docházce přijímají.

Od června 2011 jsem s rodinou ztratila kontakt. Spolupráce tak byla po několika marných pokusech rodinu telefonicky kontaktovat či ji zastihnout doma na ubytovně, ukončena.

Znovu jsem se s paní Novákovou setkala počátkem dubna 2012. Tehdy mě sama kontaktovala s prosbou o radu v souvislosti s Heleniným nástupem do školy. Zásadním problémem byl fakt, že rodiče promeškali zápis do 1. třídy.

Od poslední spolupráce se Novákoví přestěhovali z ubytovny do útulného podnájmu. Dcera Helena i nadále nenavštěvuje mateřskou školu. Společně s matkou se předškolní přípravě věnuje doma. Úroveň jejich schopností a dovedností odpovídá jejímu věku, velice ráda kreslí a vypráví pohádky svému mladšímu bratrovi. Paní N. s manželem si však myslí, že dcera ještě není připravena na nástup do 1. třídy, a byli by radši, aby navštěvovala přípravný ročník pro ZŠ nebo na rok nastoupila ještě do mateřské školy. Hlavním důvodem tohoto rozhodnutí je jejich přesvědčení, že Helena se musí naučit fungovat v dětském kolektivu, zvyknout si na pravidelný režim a trénovat soustředěnost, se kterou má problémy.

S paní N. byla otevřena zakázka - Podpora v hledání vhodné MŠ či přípravného ročníku pro dceru Helenu. V rámci zakázky bylo rodině poskytnuto poradenství, které se týkalo zejména informací o systému školního a předškolního vzdělávání a fungování přípravných ročníků. Byla poskytnuta zásadní informace jak postupovat v situaci, kdy zmeškali zápisy, které standardně probíhají od ledna do února. Rodiče byli obeznámeni s tím, na kterých základních školách v Plzni se přípravné ročníky otvírají, a byla jim nabídnuta asistence v podobě doprovodu do školy. Po vzájemné dohodě rodiče vybrali jednu ze základních škol v centru Plzně. Tuto jsem poté telefonicky kontaktovala a informovala jsem se na informace ohledně dodatečného zápisu a volné kapacity v přípravném ročníku, dle rozhovoru s paní ředitelkou jsme poté s paní N. vyplnily potřebné dokumenty a žádost o odklad a žádost o zařazení do přípravného ročníku. Byl domluven termín, kdy klientka společně s dcerou absolvuje dodatečný zápis a společně s paní ředitelkou, jež s námi komunikovala velice vstřícně, budou domluveny další podrobnosti – návštěva pedagogicko-psychologické poradny, potvrzení od lékaře, materiální zajištění věcí potřebných pro vstup do školy. Vyšetření v poradně potvrdilo domněnku rodičů a Heleně byl doporučen odklad školní docházky o jeden rok.

S paní Novákovou jsem po dobu trvání zakázky byla v pravidelném osobním kontaktu, v případě, že si nevěděla rady, komunikovaly jsme po telefonu. V tomto případě byla navázána i úspěšná spolupráce se základní školou.

Cíl zakázky byl naplněn. Helena v září nastoupila do přípravného ročníku, rodiče, ačkoliv promeškali povinný zápis, tuto situaci řešili, a předešli tak případným nepříjemným problémům. Helena se do školy velice těší, především na nové kamarády a na paní učitelku. Lze předpokládat, že si rodiče v budoucnu budou vědět rady a povinný zápis do školy v případě svého syna nepromeškají.

1.3. KASUISTIKA PANÍ MARTINA

KM PLZEŇ, KOORDINÁTORKA MICHAELA VIZINOVÁ – TADY A TEĎ O.P.S.

Paní Martina je ročník 1966. Před mnoha lety přišla s početnou rodinou ze Slovenska za příbuznými a společně se svým manželem a dětmi se usadila v Plzni. Neumí číst, větší problémy jí dělá i psaní a mluvený projev se může zdát zprvu nesrozumitelný, protože mluví směsí češtiny, slovenštiny a romštiny. V současné době žije společně se sedmi vnoučaty, která má v pěstounské péči, ve velikém městském bytě. Ten ji nedávno přidělil bytový odbor města Plzně na základě podané žádosti a platí v něm nemalé nájemné. Poprvé v životě má paní Martina funkční sociální zařízení přímo v bytě a prostornou koupelnu s vanou. Dispozičně byt více vyhovuje počtu členů domácnosti, zejména tři děti školního věku mají nyní více prostoru a soukromí. Čas od času zde přespí některý z příbuzných, matka dětí či další vnoučata.

Přibližně před dvěma lety, kdy jí byla svěřena vnoučata do pěstounské péče, mě oslovila s prosbou, zda by dvě z nich nemohla navštěvovat předškolní klub. V té době do klubu chodily i děti jedné z dcer paní Martiny, a tak se o službě dozvěděla.

S paní Martinou byla v listopadu 2011 navázána spolupráce a nedlouho poté tehdy čtyřletý Petr a tříletá Lucie začali pravidelně docházet do předškolního klubu. Obě dvě děti měly zpočátku velké komunikační problémy, slovní zásoba byla s přihlédnutím k jejich věku naprosto nedostatečná. Neměly osvojené základní sociální dovednosti, nebyly schopné účastnit se řízené činnosti a respektovat režim, který byl ve školce daný.

Zpočátku jsem několikrát zavítala do domácnosti a s paní Martinou jsem konzultovala některé z oblastí, na kterých by bylo žádoucí s dětmi začít pracovat. Ačkoliv byla v tomto ohledu vždy velice trpělivá a pokaždé si mě vyslechla a přislíbila svoji aktivní účast, po mém odchodu v domácnosti zavládla každodenní anarchie. Jakákoliv práce s dětmi ze strany paní Martiny v rámci domácnosti se jevila jako nemožná. s přihlédnutím k počtu dětí, prostoru, který společně sdílejí, starostmi a povinnostmi, které paní Jana musí každý den řešit, jí příliš času a sil na práci s dětmi nezbyvalo. Společně jsme se tedy dohodly, že v zájmu dětí bude na prvním místě pravidelnost docházky a že děti v budoucnu nastoupí k docházce do běžné mateřské školy. Paní Martina s tímto souhlasila.

V rámci pravidelné docházky do předškolního klubu se celkové schopnosti a dovednosti obou dětí výrazně zlepšily. V rámci sestavených individuálních plánů byla Martina alespoň dvakrát do roka s pokroky a úspěchy dětí seznámena, stejně tak i s oblastmi, na kterých je i nadále potřeba cíleně pracovat.

V lednu 2012 byla s paní Martinou otevřena zakázka: Poradenství ohledně předškolního vzdělávání vnuka Petra, jež byla zaměřena na poskytnutí veškerých informací a možností, které paní Martina má a o kterých by měla uvažovat. Vzhledem k tomu, že žádné z jejích vnoučat doposud předškolní zařízení nenavštěvovalo, jí byl nejprve vysvětlen systém fungování předškolního vzdělávání. Dále jsme spolu hovořily o výhodách, které z rozhodnutí umístit Jakuba do běžné mateřské školy plynou nejen pro ni samotnou, ale především pro Jakuba a jeho další vzdělávací dráhu. Paní Martině byly poskytnuty informace o mateřských školkách, které jsou v dosahu bydliště, a byla jí nabídnuta asistence při návštěvě některé z nich. Paní Martina si nakonec vybrala mateřskou školu, která je v sousedství našeho předškolního klubu a se kterou mají zkušenost i její příbuzní. V průběhu února jsem klientku informovala o termínech, ve kterých je nutné ve školce osobně vyzvednout přihlášku a další nezbytné dokumenty. Paní jsem v této souvislosti ještě několikrát urgovala, protože se mohlo snadno stát, že v záplavě jiných starostí a činností prostě zapomene.

Paní Martina nakonec v nejzazším termínu přihlášku vyzvedla, upozornila jsem ji na skutečnost, že nyní musí s vnukem navštívit dětského lékaře a nechat si jeden z dokumentů potvrdit, upozornila jsem i na to, že paní doktorka bude chtít poplatek, který se pohybuje cca kolem 200 Kč a na kterém jsme se s paní Janou domluvily, že jej bude mít stranou našetřený.

V den, kdy se měla přihláška osobně odevzdat zpět do školky, jsem se v domácnosti dle domluvy zastavila, abych se ujistila, že vše u lékaře proběhlo v pořádku a společně jsme vyplnily přihlášku. Klientka mi však sdělila, že doposud neměla peníze a že s vnukem u lékaře již jednou byla, ale potvrzení nedostali. V této situaci jsem paní Martině vysvětlila riziko, kterému se nyní vystavuje. Pakliže dnes kompletní přihlášku do mateřské školy neodnese, šance na to, aby byl Petr od září přijat, je mizivá a nadále ji nebudu moci v tomto ohledu pomoci. Paní Martina si byla tohoto rizika vědoma, ihned po naší konzultaci se vydala se synem k dětské lékařce s příslibem, že hned poté donese přihlášku paní ředitelce.

Podle posledních zpráv je Petr od září přijat k docházce do mateřské školy, kde se bude i nadále cíleně připravovat na vstup do první třídy ZŠ.

S paní Martinou budu tento rok spolupracovat na takřka stejné zakázce, která se bude týkat vnučky Lucie. Lze předpokládat, že v případě dalších dvou vnoučat, které jsou nyní ve věku 1 a 2 roky, bude paní Martina uvažovat také o jejich umístění do předškolního zařízení a na základě těchto zkušeností a získaných dovedností si bude umět lépe poradit.

1.4. KASUISTIKA LENKA KM JIRKOV, KOORDINÁTORKA PETRA VRZÁKOVÁ

Lenka bydlí se svými rodiči v bytě 4+1 přestavěném z 2+1 spolu s pronajímatelem bytu, dalším mužem, který do rodiny taktéž nepatří, a dalšími osobami, které v bytě různě migrují v průběhu roku. Dále se zde nachází čtyři psi a tři kočky.

Lenka je téměř pětiletá holčička, která doposud navštěvovala MŠ jen velice krátce a to v minulém roce, kdy došlo k nedorozumění mezi matkou a vedoucí MŠ. Bylo zjištěno, že hlavním důvodem byla apelace učitelky na matku kvůli zavšivení a velké zanedbanosti dítěte. Matka Lenku ze školky odhlásila. Vzhledem tomu, že rodina je řešena na OSVaŠ Jirkov a OSPOD Chomutov, doporučily jim terénní sociální pracovnice naše služby. Maminka se dostavila zhruba v polovině května a od té doby začala naše spolupráce. Lenka navštěvovala PK až do srpna a nyní nastoupila do MŠ v blízkosti bydliště.

Matka dochází do Klubu matek i nadále. Je nezaměstnaná, Lenčin otec pracuje na černo, příjem mají vcelku pravidelný. Matka pobírá pouze přídavek na dítě. Jiné děti v rodině nejsou.

Také bylo zjištěno, že v roce 2010 byla Lenka na půl roku umístěna do Fondu ohrožených dětí (Klokánek), kde ji matka denně navštěvovala a občas si dceru brala na víkend domů. Došlo k tomu z důvodu špatných bytových podmínek. Fond s rodinou intenzivně pracoval, také pomohl zajistit některé vybavení do domácnosti a ještě po nějakou dobu rodinu navštěvoval, protože matka potřebuje intenzivní dohled při vedení domácnosti i ve výchově dítěte. Situace se stabilizovala a Fond s rodinou ukončil spolupráci. Poté se podařilo umístit Lenku do již zmíněné MŠ, odkud byla po nedorozumění velmi brzy odhlášena. Pobývala nějakou dobu doma a po opětovném vyvrcholení neshod mezi obyvateli bytu (příbyli dva dospělí, a to matka klientky a její přítel, oba osoby bez příštěší) a následném řešení situace Policií ČR bylo odhaleno neutěšené prostředí domácnosti a matce bylo pohroženo umístěním dítěte do ústavní péče. Klientka se se svou matkou nepohodla a vykázala ji z bytu i s parterem. Poté začala využívat naše služby.

Matka potřebuje intenzivní vedení. Lenka nemluví, tvoří věty maximálně o 3 slovech, špatně vyslovuje, vyluzuje mnohdy pouze zvuky. Nechává se neustále chovat, vynucuje si pozornost, na matku téměř nereaguje. Vzhledem k tomu, že se nám její vývoj zdál opožděný, rozhodli jsme se absolvovat některá vyšetření u specialistů, aby mohla od letošního září nastoupit do školky už s určitou diagnosou. Chtěli jsme vědět, jaký zvolit přístup a jak s ní a s její matkou pracovat. Co je potřeba podpořit, co zdokonalovat. Dále byly vypracovány individuální plány pro matku i dceru.

Byla formulována zakázka: Zvyšování výchovných kompetencí matky a adaptace dítěte na mateřskou školu a socializace mezi vrstevníky.

Na základě této zakázky byla sepsána s matkou plná moc, aby koordinátorka Klubu matek mohla komunikovat s lékaři a jinými institucemi v zájmu rodiny. To proběhlo před prvním vyšetřením. Do této doby jsme absolvovali vyšetření u dětského psychiatra, psychologa, neurologa a oční vyšetření. Vyšetření krve a objednání se na dětskou endokrinologii na základě výsledků krve zvládla klientka již sama. Ještě bude následovat vyšetření na ORL, první logopedické vyšetření a další následné kontroly (oční, dětský psychiatr). v prosinci se vše ukončí vyšetřením EEG. Dalším bodem individuálního plánu je i práce na motivačním domácím prostředí. V tuto chvíli se nám podařilo zredukovat počet koček v domácnosti, dohodnout se s klientkou, aby se zaměřila na nevhodný nábytek a spotřebiče (nefunkční lednici, ve které skladuje zimní oblečení pro dceru, rozbité věci a boty všech obyvatel domácnosti) a odstranila je z dětského pokoje. Po poslední individuální konzultaci s klientkou k tomuto již došlo. Také jsme se zaměřili na shánění vhodné postele pro Lenku, neboť postel, kterou získala prostřednictvím Klokánku, si vzali její rodiče.

Lenka byla specialisty shledána jako dítě s opožděným psychomotorickým vývojem 1 roku, se sklony k infantilnosti, stydlivá, mutistická, s projevy neurotické tenze, slaboduchosti, poruchy soustředěnosti, po té se sklony k negativismu a provokování.

Matka se jeví jako nedůsledný hyperprotektivní vychovatel. Co se týče bydlení, spolupracujeme s MěÚ Jirkov a Agenturou pro sociální začleňování, kde bylo zjištěno, že na základě žádosti klientky o byt by mohla být zařazena do programu tzv. tréninkového bydlení.

Práce s rodinou se soustředila zejména na zredukování počtu zvířat v bytě, zajištění podnětného a klidného prostředí pro Lenku (dětský pokoj), zvyšování výchovných kompetencí matky dle IP, podporu socializace Lenky a jejího celkového rozvoje v rámci Předškolního klubu a již zmíněném IP. V současné době spolupráce pokračuje dál, zakázky jsou otevřené.

1.5. KASUISTIKA MADLA

KM ÚSTÍ NAD LABEM, KOORDINÁTORKA ROMANA BARTŮŇKOVÁ

Klientka v sedmém měsíci těhotenství, předčasně ukončila studium na učilišti (2. ročník). Dívka se jeví jako mladší, působí ne úplně vyzrálé, je poměrně nesamostatná, mnoho věcí za ni vyřizují rodiče. Začala docházet do Klubu matek, kam již druhým rokem chodí i její matka A.. Ta také vodí svého tříletého syna Martina, bratra Madly, do předškolního klubu.

Madla otěhotněla s nezletilým Petrem (17 let), se kterým již chodila delší dobu. Jejich vztah byl ale poměrně dramatický. V poslední době jí Petr několikrát fyzicky napadl a svým agresivním chováním šikanuje celou rodinu. Madlu nedávno kopnul do zad a napadl také její matku, to vše za přítomnosti dalších členů rodiny - otce, školačky Jáji (8 let) a středoškoláka Ivana (17 let). Otec nemůže zasáhnout a Petra „srovnat“, protože je v podmínce. Policii zatím rodina nevolala, ale prý pokud se to bude ještě jednou opakovat, zavolá.

o problému jsem se dozvěděla od matky, která, ač je jinak velmi veselé povahy, se v Klubu matek kvůli tomu rozplakala a celý klub se pak nesl v duchu jejího vyprávění a reakcí ostatních matek. Snažila jsem se zjistit co nejvíce informací i od svých kolegyně TSP a vedoucí nízkoprahového klubu, se kterou jsme se dohodly, že Petra dále pouštět do klubu nebude. To s velkou nevolí nesou ostatní teenageři, Petr totiž zpívá v kapele, a přesto, že není zdaleka u všech oblíbený (také kvůli své agresivitě), je důležitou součástí party.

Týden nato již do klubu přišla i Madla. Hovořila jsem s ní na to téma otevřeně, nabádala ii, aby na blízké gynekologické prohlídce požádala lékařku o vyšetření po napadení s tím, že by bylo v lékařské zprávě uvedeno jméno Petra. Byl by to užitečný doklad v případě dalšího napadení a jako důkaz pro policii. Nejprve s tím Madla souhlasila, později si to bohužel rozmyslela. Chtěla jsem ji ke gynekoložce doprovodit, ale otec se nabídl, že ji tam odveze autem. Na prohlídku šla, ale zápis proveden nebyl. Určitou roli v tom hraje Petrova rodina, k níž má rodina Madly respekt. Obávají se odvety babičky a tety, které si na nenarozené dítě dělají nároky. Chtějí vše sice vyřešit bez zásahu zvnějšku, ale je již patrná jejich nejistota, zda se jim to podaří. Z tohoto důvodu se také rozhodli s problémem svěřit mně.

Co se týče vztahu Madly k jejímu příteli, dívka sice o Petra nestojí, nechce ho ani nechat po narození dítěte zapsat do rodného listu dítěte, ale není jisté, jestli se s ním dokáže rozejít. Řekla mi, že to chce brzy udělat, ale nyní zřejmě sbírá odvalu.

Velkým problémem je to, že se Madla (na rozdíl od její matky A.) netěší na narození dítěte. V zásadě se chová tak, jako by to dítě nepatřilo jí, ale je to něco, čeho je potřeba se rychle zbavit. Na dítě – holčičku- se prý krátce těšila, vybrala jí jméno Mia. Avšak stresy, které zažívá kvůli Petrovu chování, zapříčinily, že se na dítě těšit přestala. V záchvatu zoufalství se dokonce bouchala do břicha, což mi sdělila A., která se jí v tom pokoušela zabránit.

Madla je astmaticka, přesto kouří a nechová se zodpovědně jako nastávající matka. Řeší velmi to, že v těhotenství přibrala a je teď „tlustá“, což je pocit pouze subjektivní, nadváhou rozhodně netrpí.

Její vztah k mladším sourozencům je naprosto v pořádku, má je oba ráda a omáhá s nimi v rámci svých možností matce, takže můžeme vyloučit i to, že by si Madla neuměla představit péči o dítě.

Několik náznaků přijetí role matky jsem však zaznamenala: Madla prý bude kojit. Tato informace mě překvapila. Možná je to ale dáno finanční situací – drahá kojenecká mléka by si rodina dovolit nemohla – nebo tím, že Madla odpovídá automaticky, protože čeká, že toto budu chtít slyšet. V ideálním případě by kojení mohlo pomoci vztah s dítětem navázat.

Když jsem o všem s A. hovořila a projevila svou obavu o to, zda vůbec bude Madla o dítě pečovat, když o něj nemá vůbec zájem, a jestli se toho sama nebojí, řekla mi, že ne, že určitě až děcko přijde na svět, Madla svůj postoj změní. Upozornila jsem ji, že to není automatické a zda počítá s tím, že o dítě bude zřejmě muset pečovat ona – babička. V nejzazším případě by se prý dítěte A. ujala. Bohužel role matky dalšího malého dítěte by A. opět oddálila od jejího plánu najít si práci. Nejhorší situace by nastala, pokud by dítě plně nepřijala za své ani babička.

To, že začala docházet do Klubu matek, se může zdánlivě jevit jako první krok k seznámení se s mateřskou rolí, ale vypadá to spíše zatím tak, že Madla nechce zůstat (kvůli Petrovi) sama doma a baví ji naše aktivity.

Na otázku, zda by se svěřila do péče psychologky, neodpovídá odmítavě. Situace už byla s psychologkou konzultována, v záloze je Bílý kruh bezpečí atd.

Zakázka:

Motivace klientky k docházení do klubu a napojení na další služby (TSP ohledně právní pomoci s dokumenty souvisejícími s narozením dítěte i ve věci domácího násilí) a psychologku, případná rodinná terapie.

Cíl:

Podpora jejího přijetí role matky a vybudování vztahu k nenarozenému dítěti.

2. KUCHAŘKA AKTIVIT KLUBŮ MATEK

Co se tedy konkrétně v rámci klubů odehrává? Aktivita jsou rozdělené do 3 oblastí. V praxi se jednotlivé oblasti s různými cíly prolínají, největší objem působení klubů spadá do první oblasti (pedagogizace rodinného prostředí). Rodiče mají prostor v rámci klubu se na plánování spolupodílet, koordinátor (jak už z významu slova vyplývá) by měl pouze navrhnout možnosti, připravovat a spoluřídít proces tvorby programu klubů. Samozřejmě je koordinátor garantem toho, že se v rámci klubu budou uskutečňovat aktivity souznějící se smyslem a cíli působení klubů. Koordinátor pracuje pod supervizí metodika klubů. Zjednodušeně řečeno, koordinátor by měl dbát na vyváženost programu, měl by mu být vždy jasný význam, cíl a potřebnost uskutečňovaných konkrétních aktivit. Pokud má metodik dojem, že plánované aktivity nespádají do oblasti působení klubů nebo jsou přímo nevhodné, konzultuje s koordinátorem klubu. Pokud ten neobhájí smysl dané aktivity, aktivita se neuskuteční. V praxi se tak dělo opravdu výjimečně. Koordinátor klubu v součinnosti s rodiči aktivity připravuje a organizuje.

Oblast je vždy nejprve popsána obecně, a protože v rámci tohoto textu chceme být co nejnázornější a co nejlíže realitě (kdo by chtěl psát další teoretickou brožurku) a chceme, aby posloužil jako sborník inspirace pro práci s předškolními dětmi a jejich rodiči, následují příklady jednotlivých aktivit, které se v rámci klubů uskutečnily.

2.1. OBLAST PEDAGOGIZACE RODINNÉHO PROSTŘEDÍ - INTERAKCE RODIČ - DÍTĚ

Jde o nejdůležitější oblast, řadí se sem aktivity zaměřené na zvyšování kompetencí, znalostí a dovedností ve vztahu k výchově a vzdělávání dítěte předškolního věku. V rámci klubu se předávají informace o diagnostice dítěte (co by dítě mělo v daném věku umět, kdy a jak by se mělo rozvíjet v jednotlivých oblastech. Kluby také prostřednictvím společných aktivit matek s dětmi dodávají inspiraci ke společnému aktivnímu trávení času. Rodiče mají možnost vyzkoušet si a vymýšlet činnosti, které je možné aplikovat s dětmi doma – výtvarné, rukodělné, vzdělávací, hry, dostane se jim také názorné ukázky vzdělávací práce s dítětem předškolního věku s možností odnést si domů nakopírované pracovní listy. V rámci klubů se rovněž představovala i s praktickými ukázkami a s návrhy použití ukázek z domácího prostředí (nebo jejich výroby) metoda Grunnlaget, která je jednou z výukových metod používaných v předškolních klubech.

A jak to vypadá v praxi?

2.1.1. OCHUTNÁVKA SOUTĚŽNÍ DOPOLEDNE PRO DĚTI KM ÚSTÍ NAD LABEM, KOORDINÁTORKA ALŽBĚTA ŘÍHOVÁ

Realizace aktivity vycházela z potřeby nechat si klientky vyzkoušet, jaké to je připravit jednotlivé aktivity, ve kterých by si děti mohly hrát a pobavit se, a zároveň by tyto aktivity by mohly sloužit jako nástroj zmapování znalostí jednotlivých dětí.

Příprava se nejprve zakládala na prolistování publikace od J. Bednářové Diagnostika dítěte předškolního věku, pomocí které jsme si zmapovali oblasti, ve kterých by mělo dítě předškolního věku uspět. Společně jsme se rozhodli, že jednotlivé úkoly pro děti zaměříme na hrubou i jemnou motoriku, na zrakové vnímání a paměť, na základní matematické představy, na znalosti barev, ovoce a zeleniny, na znalost zvířat domácích, lesních a těch, se kterými se můžeme setkat v ZOO.

Zopakovali jsme si, co by ve vybraných oblastech v určitém věku měly děti zvládat.

Jednotlivá stanoviště měly na starosti klientky a děti jimi procházely.

1. Panenka

- ▶ Na tomto stanovišti měly děti možnost procvičit si barvy a základní tvary (vycházeli jsme z metodiky Grunnlaget a procvičovali jsme pojmy kulatý tvar, čtyřstranný tvar neboli tvar čtverce, tvar obdélníku a v neposlední řadě tvar trojúhelníku), každé dítě dostalo na papíře panenku, která byla složena z výše uvedených tvarů v různých barvách. Úkolem dětí bylo nalepit správný tvar ve správné barvě.

2. Kouzelná krabice

- ▶ Na tomto stanovišti mělo dítě za úkol pojmenovat jednotlivé předměty, např. autíčko, nůžky, plastovou kostku, plastové větší zvířátko a poté podle hmatu určit, jaké předměty v krabici jsou.
- ▶ Druhý úkol byl podobného rázu, ale tentokrát šlo o zapamatování a vybavení si 4 – 8 předmětů (dle věku a schopností dítěte).

3. Ovoce a zelenina

- ▶ Dítě na tomto stanovišti mělo za úkol pojmenovat a rozdělit látkové ovoce a zeleninu do jednotlivých košíčků.

4. Zvířata

- ▶ Zde bylo úkolem pojmenovat plastová zvířátka, která žijí na farmě, na starší děti čekaly také otázky na pojmenování mláďat vybraných zvířat.
- ▶ Listování v knížce exotických zvířat a pojmenování lesních zvířat.
- ▶ Otázky čím se vybraná zvířata žijí, popř. jaký z nich máme užitek.

5. Pohybové aktivity

- ▶ Zde měly děti za úkol projít slalomovou dráhu s míčkem na pálce, dovednosti v přeskocích, hodech na cíl atd.

6. Výroba masek

- ▶ Při této oddechové aktivitě děti kreslily a vybarvovaly, byl kladen důraz na správné držení tužky.
- ▶ Vybarvování dle pokynů.

V reflexi jsme se zaměřili na pocity, které měly klientky při vedení a vysvětlování úkolů jednotlivým dětem. Zaměřili jsme se také na hodnocení znalostí a dovedností jednotlivých dětí.

2.1.2. OCHUTNÁVKA ORIENTAČNÍ BĚH NA KYSELKU

KM BÍLINA, KOORDINÁTORKA MICHAELA ŠTĚPÁNKOVÁ

Klasická pohybově-vědomostní soutěž založená na schopnostech orientace v terénu a řešení daných úkolů.

Koordinátorka klubu se s jednou matkou vydala předem označit trať červenými a žlutými fáborky. Červený fáborek znamenal označení směru cesty, přidaný žlutý znamenal, že v místě se ukryvá úkol, který mají děti, ale i matky splnit. Úkoly byly opakováním všeho, co se děti v předškolním klubu naučily. Např. recitace básniček, kreslení tvarů křídami na chodník, skládání tvarů, poznávání barev a hlavních dominant našeho města, pohybové a jednoduché početní a logické úkoly. V závěru trati na děti čekal poklad ve formě ovoce. Cesta byla procházkou, soutěží, naučnou stezkou. Následoval aktivní odpočinek v cíli, kde se chovají kamerunské kozy.

Hlavním cílem a smyslem výletu bylo to, že matky měly možnost vidět, jak se pracuje s jejich dětmi, jak své děti rozvíjet, popř. použít učební metodu Grunnlaget, což se na zpáteční cestě potvrdilo. Maminky se snažily učit a upozorňovat na okolí své dítě přesně podle vzoru koordinátorky PK („Podívej, tady je beruška, a víš, jakou má barvu?“), včetně pochvaly, která přicházela za každý splněný úkol a za snahou dítěte.

2.1.3. OCHUTNÁVKA VÝLET NA MINIFARMU

KM BÍLINA, KORDINÁTORKA MICHAELA ŠTĚPÁNKOVÁ

Výjezdní akce s výukovým programem pro děti, které se účastnili i rodiče. Tato aktivita byla zaměřena na poznávání hospodářských zvířat a vše s nimi spojené, jako např. jak se chovají, co jedí, jak se jmenují jejich mláďata, k čemu jsou užitečná, co nám dávají apod. Program byl doplněn o pohybové aktivity, krmení zvířat a závěrečnou reflexi. Děti i rodiče si zvířátka mohli osahat a dostali možnost zbavit se strachu, který často ze zvířat mají.

Rodiče si po výletě uvědomili, že jejich děti mají o produktech zvířat velmi zkrácené představy, poněvadž by je samotné nenapadlo vysvětlit dítěti, že vejce, maso nebo mléko se sice prodává v obchodě, ale získává se od zvířat. Rodiče pocítili potřebu s dítětem více komunikovat a vysvětlovat jim souvislosti.

2.1.4. OCHUTNÁVKA NÁVŠTĚVA FYZIOTERAPUETKY

KM NERATOVICE, KOORDINÁTORKA BOHUMILA KRIVČÍKOVÁ

Tato aktivita byla vybrána s cílem pomoci rodičům v prevenci a řešení jejich fyzických obtíží a také obtíží jejich dětí. Byla zaměřená na to, jak rozpoznat problém a co s tím lze pomocí cvičení dělat. Málokdo ví o významu, účincích a správném postupu při cvičení. Předškolní klub navštěvují děti s nejrůznějšími potížemi. Fyzioterapeutka s praxí s prací s dětmi věnovala jen malou část přednášky teorii a maximum času věnovala praktickým ukázkám a radám – jak cvičit s dětmi uvolňující cviky, jak vyrovnat fyzické handicap. Každé dítě prohlédla, takže rady byly šité na míru konkrétnímu dítěti a jeho potížím. Každá matka kladla otázky, popsala problémy s dítětem a dostalo se jí názorné ukázky potřebných cviků.

Fyzioterapeutka také popsala, co všechno její práce obnáší, s jakými potížemi k ní chodí děti nejčastěji, jak vypadá dlouhodobá práce s dětmi, jak probíhá vyšetření. Věnovala se také nejčastějším chybám, které rodiče dělají, a poradila, kdy je na místě vyhledat pomoc odborníka.

Následná reflexe – jak se přednáška líbila, co nového se klienti dozvěděli, situace, ve kterých je možno využít získaného kontaktu.

2.1.5. OCHUTNÁVKA EFEKTIVNÍ KOMUNIKACE MATKA - DÍTĚ

KM BÍLINA, KOORDINÁTORKA MICHAELA ŠTĚPÁNKOVÁ

Tato aktivita byla zvolena, protože matky často mají potíže se svými dětmi srozumitelně komunikovat. Stává se, že se omezují na velmi jednoduché pokyny v holých větách, které pak stejně za dítě splní samy. Nedůslednost je pak mnohdy doprovázena ztrátou autority a uchylováním se k citovému vydírání a fyzickým trestům. Záměrem aktivity bylo, aby matky podávaly srozumitelně formulované pokyny, které jejich dítě lehce pochopí a úkol zadaný matkou splní.

Matky měly připravené lístečky, na kterých bylo v bodech napsáno, co má dítě udělat. Např. „Jdi k tabuli, najdi zvířátko, které nám dává mléko, dones ho paní učitelce a zarecituj jí básničku, potom se vrať ke mně a z tvarů na stole vyber modré kolečko“. Pro děti, ale hlavně pro rodiče to byla zajímavá zkušenost. Následovala reflexe.

2.1.6. OCHUTNÁVKA HRA NA ZÁPIS

KM PRAHA, KOORDINÁTOVKY MÁŠA BOŘKOVCOVÁ, VĚRA CVOREŇOVÁ

Zápis na základní školu může být pro některé děti pořádně stresujícím zážitkem. Cílem aktivity bylo, aby si děti zápis vyzkoušely a rodiče byli informováni, jak takový zápis vypadá, co všechno je potřeba a jak na něj mohou své dítě připravit. Jednalo se o společnou aktivitu PK a KM.

Celé akce se zúčastnilo sedm dětí, dvě tříleté, dvě čtyřleté a tři pětileté. Především pro ty nejstarší se jednalo o důležitou zkoušku, protože je v průběhu ledna čeká opravdový zápis. Koordinátorky klubů hrály učitelky a každé dítě si u nich vyzkoušelo, co je čeká při reálném zápisu. Kdo přišel a předvedl, co umí, dostal odměnu v podobě sladkostí. Pokud zápis dítě zvládlo bez pomoci maminky, byla odměna větší. Matky jinak sloužily jako publikum a zároveň dávaly pozor, na co se „učitelky“ děti ptají, v čem si třeba nejsou úplně jisté a co je to s nimi ještě potřeba pocvičit.

Smyslem celé akce bylo dát možnost dětem vyzkoušet si, jaké to je, když musí před někoho předstoupit úplně samy a odpovídat na otázky. Zároveň to byla příležitost vyzkoušet si, co všechno děti umí a co ne, co je s nimi v rámci předškolního klubu i doma potřeba opakovat.

Jak zápis na zkoušku vypadal?

- ▶ Děti nejprve měly říct jméno své i svých rodičů, kde bydlí a kolik jim je let.
- ▶ Poté děti kreslily obrázek maminky a musely o obrázku vyprávět.
- ▶ Dalším úkolem byl popis obrázku z knihy (například dům, kde je v okně babička s dědečkem a před ním si hraje kluk s koťaty) – děti si procvičily slovní zásobu (barvy, nahoře-dole, vpravo-vlevo)
- ▶ Z řady obrázků pak vybíraly ten, který se liší od ostatních
- ▶ Dalším úkolem bylo říct básničku nebo zazpívat písničku
- ▶ Nakonec si měly samy svléct a obléct tričko.

Dětem se hra líbila, chtěly chodit pořád dokola a zápis se pro ně stal událostí, při které mohou ukázat, co všechno umějí. Maminkám to dalo ojedinělou možnost zjistit, co jejich děti umí, nebo naopak neumí. Nakonec byly rodičům rozdány potřebné informace o zápisech ve školách v jejich okolí.

2.1.7. OCHUTNÁVKA VÝLET NA JEŠTĚD KM LIBEREC, KOORDINÁTORKA ZDEŇKA VACKOVÁ

Ještěd jsme jako cíl našeho výletu zvolili mimo jiné i proto, že je z Liberce snadno dostupný. Rodiče jsme o možnosti jít s námi na výlet informovali dostatečně dopředu a důkladně s nimi probrali, co vše je potřeba připravit, na co nezapomenout, jaké je vybavení, jídlo, KPZ, kartička VZP, OP, mapa (trasa), nádoby na plody (borůvky, houby). Při plánování výletu jsme nezapomněli ani na náhradní program a krizový program, tedy co uděláme, když se bude něco nenadálého dít.

Častým důvodem, proč nejít na výlet, je nedostatek financí a strach z celkové náročnosti, také jsme se snažili motivovat rodiče k trávení volného času jinak, než jsou doposud zvyklí (zejména pasivně).

Sešli jsme se u zastávky tramvaje a zkontrolovali vybavení. Po vystoupení z tramvaje jsme se vydali zvolenou trasou, sbírali borůvky. Pro nevolnost jedné účastnice výletu jsme přešli na náhradní program (což dokázalo jeho potřebnost – výlet se nemusel rušit) a jeli jsme na vrchol Ještědu lanovkou.

Během výletu jsme se věnovali tomu, co má v lese praktické použití, co se dá legálně sbírat, jak, kdy a kde, jak mohou pomoci produkty z lesa rodinnému rozpočtu. Také jsme se zabývali tím, co se dá z lesních plodů uvařit a upéct, předali jsme si recepty na koláče, knedlíky, zavařeniny, houbové omáčky atd.

Rodiče poznali lokalitu v blízkosti bydliště, kde lze příjemně trávit volný čas bez finančních nároků s užitekem pro kuchyni, naučili se připravovat výlet a seznámili se s dominantou města, jak přírodní, tak architektonickou a historickou. Dozvěděli se, jak se na výlet připravit – plán cesty, oblečení, vybavení, nutnost pít a jídla s sebou na delší dobu než je doba výletu, doklady, aktivity pro děti a motivační odměny.

2.1.8. OCHUTNÁVKA SPORTOVNÍ AKTIVITY V PŘÍRODĚ PRO RODIČE I DĚTI **KM SOKOLOV, KOORDINÁTORKA ROMANA SAPOUŠKOVÁ**

Zábavné dopoledne v přírodním areálu na „Bohemce“. Bylo určeno pro rodiče a předškolní děti, ale zúčastnily se rovněž děti školou povinné, neboť na ten den dostaly ředitelské volno. Dvě družstva, složená ze dvou matek a dětí všech věkových kategorií, soutěžily v různých disciplínách – běh na všechny možné způsoby, žabáky, skok snožmo, chůze se lžičkou a míčkem, hod na cíl, skákání v pytli. v každé disciplíně zvítězilo družstvo, jehož poslední člen doběhl do cíle jako první (během disciplíny se postupně vystřídali všichni, vyběhl první, doběhl ke stanovišti a zpět, plácl do ruky spoluhráče, který stál za ním a zařadil se za posledního spoluhráče), všichni si her užívali, včetně matek, které je prožívaly naplno.

Cílem aktivity bylo ukázat rodičům, jak lze s dětmi smysluplně a zábavně využít čas bez finančních výdajů.

Po skončení akce se mě děti ptaly, kdy si hry zopakujeme, a tak se z jejich podnětu hned následující pondělí konala taneční a pěvecká soutěž. Děti celý týden pilně trénovaly a na vystoupeních to bylo vidět. Obě akce se moc povedly.

2.1.9. OCHUTNÁVKA NÁVŠTĚVA SOLNÉ JESKYNĚ **KM JIRKOV, KOORDINÁTORKA PETRA VRZÁKOVÁ**

Cílem aktivity bylo ukázat matkám možnost odpočinku, příjemné péče o zdraví a preventivní význam návštěvy jeskyně. Sůl může být pomocník v boji s alergiemi, s nimiž se mnoho dětí potýká. s nápadem přišla koordinátorka, neboť mnozí rodiče neměli o existenci takového zařízení ani tušení.

Nápad byl velmi dobře přijat jak ze strany matek (žádná z nich nebyla u moře), tak dětí. Děti byly nadšené a velmi hodné. Prostředí mělo harmonizující vliv, dětem se pouštěly pohádky a různé světelné efekty.

Maminky vodily děti k jeskyni a poté si je opět vyzvedávaly, také děti z AD chodily a pro ty docházela praktikantka. V době klasického docházení do Předškolního klubu jsme se s dětmi bavily o tom, jak se jim tam líbilo, proč tam chodily, jestli ví, k čemu jim to bylo prospěšné atd.

Klientky hodnotí docházení do solné jeskyně velmi pozitivně. Také s sebou poctivě nosily plyšáky na spaní pro své děti, protože jsme byli upozorněni, že tím sezení s účinky soli na děti ještě více podpoříme. Dvě děti se začaly „čistit“, což je typická reakce pro člověka, u kterého propuká nějaká nemoc. Mělo to pouze jeden nedostatek, malou kapacitu jeskyně. Chtěli bychom, aby se tato aktivita stala pravidelnou.

2.1.10. OCHUTNÁVKA VÍTÁNÍ LÉTA

KM LIBEREC, KOORDINÁTORKA ZDEŇKA VACKOVÁ

Cílem aktivity bylo naučit rodiče oceňovat děti za práci ve škole, více si ji vážit a všimat, Chtěli jsme zdůraznit konec školního roku a vítání prázdnin. Zvolili jsme formu „přechodového rituálu“. Děti a rodiče byli odměněni za celoroční snahu ve školním roce.

Plánování místa s možností rozdělení ohně, trasy a náplně volného času, která může být v přírodě poznávání přírody (zvolila jsem život stromu a jeho využití), sportovní část, edukační část - mapa, turistické značky, abychom se dokázali vrátit. Výlet jsme oznámili dostatečně dopředu.

Spolu s rodiči jsme nakupovali potřebné potraviny (prodejna regionálních potravin), materiál a odměny. Odjeli jsme tramvají na konečnou a odebrali jsme se po modré turistické značce k vytyčenému cíli. Po cestě se rodiče seznámili s turistickou mapou, turistickými značkami jako pomocníky při orientaci v lese. Rodiče zjistili, že se nemusí bát, že se v lese ztratí – když jdu po modré turistické značce, bez problému se po ní též mohu vrátit.

Rodiče se naučili, jak se plánuje výlet, co je vše potřeba připravit, na co nezapomenout. Poznali lokalitu v blízkosti bydliště, kde se dá příjemně trávit volný čas. Získali informace o možnosti rozdělování ohně, opékání na ohni a hašení ohně ve volné přírodě. Vzhledem k okolí jsme se věnovali stromům a jejich vývoji (semeno, semenáček, mladý strom, rozmnožování, délka života stromu, počítání let, popis stromu a jeho využití – těžba dřeva, jeho zpracování a využití).

Slabou stránkou výletu bylo počasí. Nikdo nevěřil, že po dešti lze rozdělat oheň. Děti i rodiče se učili vztahu k přírodě, která nám nabízí relaxaci a celkový rozvoj osobnosti. Při výuce o stromech byly matky překvapeny znalostmi dětí a obráceně.

2.1.11. OCHUTNÁVKA LETNÍ VÝLET NA TÁBOR - HRADČANY U MIMONĚ KM Kladno, KOORDINÁTORKA IRENA ŠULCOVÁ

Tábor se koná každoročně a tradičně už řadu let, na krásné louce u řeky Ploučnice nedaleko Mimoně. Pořadatelem je Základní škola Waldorfská Semily. Na přípravě a realizaci se podílejí výhradně nadšení pedagogové, bývalí i současní žáci školy a jejich rodiče. Jde o chráněnou oblast, škola dostane k dispozici louku u řeky, po skončení tábora ji předává stejně krásnou zelenou a čistou. Na místě se vybuduje polní kuchyně, WC, tříděný odpad, dílny. Děti spí v „teepee“, případně ve stanech.

Původním plánem bylo výlet pro matky a menší děti a jeho skloubení s doprovodem jednoho ze starších dětí na tábor. To tam mělo zůstat po celou dobu tábora, aby poznalo jiné prostředí, kde bude se zárukou přijato. Rodina uhradí stravné ve výši 800 Kč, ostatní bere na sebe pořadatel tábora. Dospělí, kteří pojedou na 2 -3 dny, dají příspěvek 100 Kč stravného, za mladší děti nic, za starší děti pak 50 Kč.

Maminka „táborníka“ nepřišla na poslední Klub matek před odjezdem. Navštívila jsem rodinu v terénu, příbuzní vyřídili, že odjela spolu s dětmi k dceři, s táborem počítá. V pondělí před odjezdem jsem ji znovu navštívila – nebylo dost jasné, v čem vlastně problém vězí. Existovalo několik verzí a dle mého soudu jsou všechny částečně platné (syn nastydl, má problémy s močovým měchýřem a ledvinou, bojí se o jeho zdraví, dalším možným důvodem k neúčasti byl nedostatek financí a celkově méně pozitivní klima v rodině). Na můj návrh jet jen na 2 – 3 dny spolu s ostatními (děti se seznámí s prostředím, syn nemusí tentokrát zůstat, alespoň se porozhlédne) reagovala maminka na 50 % souhlasně, ale nakonec nejela.

Další matka nemohla nakonec jet kvůli angíně mladší dcerky (původně chtěla i přes nedoporučení lékařky, což jsem odmítla).

Rozhodla se jet matka, která je v 5. měsíci těhotenství, s sebou vzala předškolního syna, jeho starší sestru a rok a půl staré batole. Druhá matka jela s předškolákem a s tříletým synem.

Výprava s dvěma kočárky. Spacáky a karimatky jsme dostali k dispozici na místě, brala jsem částečně i svoje a jeden z Domečku. Dojeli jsme vlakem s dvěma přestupy a byly převezeny tranzitem – asi 5km – na místo. Cesta byla poměrně dlouhá, volili jsme vlak především kvůli dětem. V Ústí nad Labem byla delší pauza, nasvačili jsme se, prošli se kolem řeky.

Přijeli jsme do Mimoně a byli převezeni do Hradčan (Ralsko) přímo na místo tábora. Věnovala jsem se spíše dětem, matkám jsem nechala čas, aby volily podle zájmu, nijak jsem je nenutila, zároveň jsem se snažila spolu s dětmi zapojit do tvořivé práce v dílnách (filcování, kovotepectví, práce se dřevem).

Děti se rychle zabydly, neřešily problémy s deštěm ani spaním ve stanu. Těšily se z místa, z nových dojmů, dětí, měly hodně nových zážitků.

Matky byly od první chvíle trochu zaskočené polními podmínkami. Jedna z nich má zdravotní problémy se zažíváním, strava jí nedělala dobře. Když jsem se zeptala, obě souhlasily, že bychom odjely následující den.

Vážím si odvahy a chuti matek výlet podniknout. Sama jsem tušila, že podmínky budou náročné.

Celkově akci hodnotím pozitivně, milé setkání. Pro mne hodně nových podnětů. Ráda to s mírnou úpravou zopakuji. Přínosná byla i samotná dlouhá cesta vlakem, různé „běžné“ cestovní situace apod. Na táboře byla možnost pozorovat ostatní školní děti, jejich způsob komunikace a vzájemné vztahy v celé šíři včetně dospělých. Všichni byli zapojeni do práce a organizace celého tábora. Pro větší pohodu matek bychom museli zůstat déle, alespoň tři – čtyři noci. Věřím, že by se nakonec v místní partě cítily lépe.

Na příští rok máme dveře otevřené, ale myslím, že se nehodí brát velmi malé děti (ideálně od 3 let výš) a dobré by bylo lépe zorganizovat „balení“, abychom měly více volných rukou (batoh, skladný spacák). Návštěvu tábora je možné dohodnout i pro školní děti bez rodičů.

2.1.12. OCHUTNÁVKA VÁNOČNÍ SETKÁNÍ

KM PLZEŇ TADY A TEĎ O.P.S., KOORDINÁTORKA MICHAELA VIZINOVÁ

Bylo připraveno drobné pohoštění a vánoční zázemí pro děti, tvořivé aktivity, s rodiči jsme seděli u stolu, dětem pomáhali a neformálním rozhovorem jsme se bavili o fungování klubu, o činnostech, pokrocích, které děti dělají. Ukázala jsem desky s dosavadními výkresy a tvorbou, měla jsem s sebou fotografie na notebooku. Výborná příležitost ke zhodnocení dosavadní spolupráce na úrovni docházky dítěte do klubu, individuálního plánu a možných oblastí dalšího rozvoje, domácí přípravy a dalšího vzdělávání. Podobné sezení bude uskutečněno na konci školního roku, rozloučení s dětmi a rodiči, které opouštějí předškolní klub.

2.2. OBLAST VZDĚLÁVÁNÍ RODIČŮ

Do této oblasti patří ty aktivity realizované v rámci klubů, které se přímo zaměřují na zlepšování konkrétních kompetencí, vědomostí a všeobecného rozhledu frekventantek klubu. Tedy například na procvičování verbálního a písemného projevu, přednášky a besedy s nejrůznějšími hosty, aktivity zaměřené na získání přehledu o významných českých a zahraničních osobnostech a historických událostech, informace o politickém dění doma i ve světě, znalosti z umění a vědy (osvědčenou a zábavnou metodou vtáhnutí do tématu a nastartování diskuze jsou krátké jednoduché kvízy a soutěže), práce s odbornou literaturou, encyklopediemi, informacemi z internetu, zlepšování dovednosti práce s PC, aktivity zaměřené na oblast interkulturního vzdělávání, výchova k toleranci, sebepoznávací aktivity, promítání filmů s následnými debatami a mnohé další.

A v čem konkrétně a jak se rodiče vzdělávají?

2.2.1. OCHUTNÁVKA CYKLUS BESED - PŘEDSTAVOVÁNÍ POVOLÁNÍ

KM PRAHA, KOORDINÁTORKA KM MÁŠA BOŘKOVCOVÁ, VĚRA CVOREŇOVÁ

Na besedy zveme hosty, kteří představují klubovým účastnicím svoje povolání anebo daný host pracuje v oblasti sociálních služeb, samosprávě, v oblasti vzdělávání, zdravotní prevence apod. Tito lidé také vyprávějí o tom, co jejich práce obnáší, a také o tom, co očekávají od příjemců svých služeb.

V případě prvního typu hostů (takto jsme zvali třeba fotografa, prodavačku obuvi, ekonomku, módní návrhářku, pracovníci v neziskovém sektoru) jde o to, že členky našeho klubu mají v okruhu svých blízkých a známých lidi, kteří zastávají několik stále stejných povolání (uklízečka, taxikář, bezpečnostní služby, popelář). O škále dalších povolání nemají účastnice klubů často jasnou představu. Cílem těchto besed je nabídnout účastnicím klubu paletu různorodých povolání včetně cesty, která k nim vedla, a to skrze konkrétní životní vyprávění hostů. Dlouhodobě tak sledujeme cíl, aby rodiče byli motivovanějšími v podpoře svých dětí v jejich lepší vzdělávací a profesní dráze.

V případě hostů, s nimiž se maminky setkávají spíš jako konzumentky nebo klientky, se jedná o besedy osvětové nebo vzdělávací. Takto jsme zvali výchovnou poradkyni, učitelku, doktorku, zubařku, logopedku, psychiatricku, odborníka na dluhovou problematiku apod. Formát těchto besed se zdá velmi přínosný. Návštěvnické kluby vítají hosta, který navštíví „jejich místo“. Besedující vybízíme k tomu, aby začali tím, jak se ke své profesi dostali. Poznat osobní motivaci může člověka profesí, k nimž někteří zaujímají odstup, přiblížit, uvolnit atmosféru. Rodiče se potom můžou uvolněně zeptat na cokoli, co je zajímá.

2.2.2. OCHUTNÁVKA PROMÍTÁNÍ FILMU KATKA + BESEDA

KM NERATOVICE, KOORDINÁTORKA BOHUMILA KRIVČÍKOVÁ

V městě našeho působení se rozmohly drogy. Osobní zkušenost nebo zkušenost z blízkého okolí má převážná část frekventantek klubu. Téma se často objevovalo na setkáních klubu – strach, ohrožení, potřeba hovořit o možnostech pomoci. Dokument je autentickým popisem 14 let zápasu s drogovou závislostí mladé narkomanky Katky a její marný zápas se závislostí.

Po filmu následovala debata – reflexe, účastnice aktivity měly silnou potřebu vyjádřit se k tématu, dostaly kontakty na organizace, které se věnují závislým lidem.

2.2.3. OCHUTNÁVKA PRVNÍ DOJEM

KM ÚSTÍ NAD LABEM, KOORDINÁTORKA ALŽBĚTA ŘÍHOVÁ

Aktivita je inspirována publikací Jaa Buryánka (ed.). *Interkulturní vzdělávání. Příručka nejen pro středoškolské pedagogy. Člověk v tísní - společnost při ČT, o.p.s., Praha 2002, která obsahuje inspirace pro upevnění pojmů a teoretického obsahu tématu interkulturního vzdělávání.*

Aktivita si dávala za cíl zamyslet se nad tím, jakým způsobem si na základě prvního dojmu děláme obrázek o člověku před sebou. Jak první dojem ovlivňuje chování. Jak na člověka nahlížíme, jakým způsobem ho hodnotíme.

Na začátku jsme si vysvětlili pojmy stereotyp a předsudky. Uváděli jsme si konkrétní příklady.

Před aktivitou je potřeba vybrat z časopisů tváře či postavy lidí, kteří mají nápadnou, výraznou tvář. Jednotlivé fotografie se vystříhnou a nalepí do záhlaví čistých papírů tak, aby pod nimi zůstalo dostatečné místo. Bylo připraveno 10 fotografií.

Každá klientka dostala po jedné fotografii, kterou si měla prohlédnout a zapsat svůj bezprostřední dojem z osoby, kterou má před sebou. Žádné další informace k osobám neměly a pracovaly samostatně a bez komentářů. Po zapsání svého prvního dojmu byly požádány, aby přehnuly dolní okraj papíru tak, aby nebylo vidět, co napsaly, a předaly svůj list sousedce po pravé ruce. Celý postup se opakoval, dokud se každá nevyjádřila ke všem fotografiím.

Poté jsme rozmotaly papíry a klientky postupně četly všechny dojmy, které byly k fotografiím zapsány.

Poté jsme navázali debatou, kde jsme si kladli následující otázky.

- ▶ Jak jste se cítili, když jste byli nuceni rychle vyjadřovat své první dojmy?
- ▶ Co vás nejvíc překvapilo?
- ▶ Lišily se první dojmy vašich spolužáků? Kde to bylo nejkřiklavější? Proč?
- ▶ Na čem byl nejčastěji založen váš první dojem?
- ▶ Co bylo pro vás při utváření prvního dojmu rozhodující?
- ▶ Která tvář na vás udělala nejlepší dojem a proč? Která nejhorší?
- ▶ Vzpomínáte si na reálný případ, kdy vás první dojem oklamal? Popište ho.
- ▶ Existují nějaké vnější charakteristiky, které vás vždy ovlivní při utváření prvního dojmu? Které to jsou?

V průběhu debaty byly k jednotlivým osobám na fotografiích doplňovány další informace o jejich původu, osudu, zdravotním handicapům, profesi, věku atd.

Debata se také stočila k tématu sociálního vyloučení, kde jsme si vysvětlili, co termín skrývá a co si pod ním můžeme představit. Hovořili jsme také o mediálním obrazu sociálně vyloučených lokalit.

V závěru jsme si povídali o tom, zda jsme se naučili něco o sobě a co si z této aktivity odnášíme.

2.2.4. OCHUTNÁVKA PROMÍTÁNÍ FILMU SEDM SVĚTEL S DEBATOU KM ÚSTÍ NAD LABEM, KOORDINÁTORKA ALŽBĚTA ŘÍHOVÁ

Dokumentární film *Sedm světél* v režii Olgy Sommerové / ČR / 2008 / 57'

Dokument přibližuje osudy šesti židovských pamětnic, které oživují zasuté vzpomínky na holocaust a druhou světovou válku. Ve svých příbězích nás zavádějí do Terezína, Osvětimi a Bergen Belzenu a vzpomínají také na partyzány a odboj, do něhož se aktivně zapojily. Každá z žen se svěřuje nejen se svým vlastním „návodem“ na přežití nacistického režimu, ale zamýšlí se i nad vlastním chováním ve chvílích, kdy byla vystavena krajní životní situaci.

Promítání filmu navazovalo na předchozí aktivity, ve kterých jsme se věnovali tématu druhé světové války, významných osobností, které v této době ovlivňovaly nejen Československo, ale i světové dění.

Po zhlédnutí filmu jsme film zrekapitulovali. Kolik žen ve filmu vystoupilo, co je spojovalo, jaký osud, která žena nás nejvíce zaujala.

Seznámili jsme se s pojmem antisemitismus, který jsme si přiblížili v průřezu věků od středověku až po moderní antisemitismus v českých zemích. Zopakovali jsme si ideologie německého národního socialismu a taktéž jsme se věnovali poválečnému období, ve kterém se můžeme setkat s popíráním holocaustu. Dále jsme se věnovali pojmu holocaust, přečetli jsme si ukázky z nacistických učebnic, ve kterých se dozvídáme, jak se německé děti učily o Židech.

Aktivita byla velmi náročná na zvládnutí emocí, tak jsme se v reflexi věnovali tomu, jakým způsobem o této temné době naší historie hovořit se svými dětmi a jak se snažit je vychovávat v respektu a toleranci k jinakosti.

2.2.5. OCHUTNÁVKA VĚDOMOSTNÍ SOUTĚŽE **KM ÚSTÍ NAD LABEM, KOORDINÁTORKA ALŽBĚTA ŘÍHOVÁ**

Pomocí zábavné a hravé formy ve stylu „Riskuj!“ mají možnost klientky osvěžit si znalosti, popř. naučit se něco nového. Typ těchto aktivit reaguje na potřebu utřídit informace a znalosti, se kterými se rodiče setkávají každý den v televizi, v debatách s rodinnými příslušníky atd. Potřebnost všeobecných znalostí vychází zejména z potřeby poradit si se všetečnými otázkami svých dětí, které přicházejí a každý den chtějí se svými rodiči sdílet znalosti, které nabyly ve škole.

Jednotlivé soutěže se zaměřují na vybrané oblasti, které na základě vlastní volby mění a pod kterou se skrývá vždy sada deseti otázek. Mezi jednotlivé oblasti patří např. znalosti o České republice, fotografie ze světa, zeměpis, všehochuť, známé osobnosti, lidské tělo/zdraví a nemoci a v neposlední řadě procvičování paměti a hádanky. Aktivita je realizována pomocí powerpointové prezentace s jednotlivými hypertextovými odkazy.

Otázky vycházejí z učiva 1. stupně základní školy. Snahou je, aby klientky byly schopné odpovědět na větší část otázek samy, popř. se poradit s ostatními, ale také nabídnout takové otázky, které jim pomohou otevřít nové obzory vědění.

V soutěži klientky sbírají body, které pak mohou vyměnit za společnou „sladkou“ výhru.

2.2.6. OCHUTNÁVKA PŘEDNÁŠKA NA TÉMA OSPOD **KM NERATOVICE, KOORDINÁTORKA BOHUMILA KRIVČÍKOVÁ**

Přednášku si vyžádali rodiče, přednášela terénní sociální pracovnice. Věnovala se oblastem: Co je sociálně právní ochrana dětí? Proč existuje? Kdy se můžeme dostat do evidence „sociálky“? Kompetence pracovník OSPOD - co sociální pracovnice může, a co ne? Ústavní výchova a odebrání dítěte z rodiny - kdy a z jakých důvodů může být dítě odebráno? Jak ho dostat zpět?

Po přednášce a i během ní se rozpoutala živá diskuze. Součástí přednášky byla distribuce materiálů a podkladů, které TSP připravila a ve kterých byly shrnuty informace z přednášky. Druhý den následovala reflexe a opakování informací z přednášky a diskuze o využití získaných informací

2.2.7. OCHUTNÁVKA PŘEDNÁŠKA PSYCHOLOŽKY - ŠKOLNÍ ZRALOST **KM NERATOVICE, KOORDINÁTORKA BOHUMILA KRIVČÍKOVÁ**

Cílem aktivity bylo dodat rodičům informace o tom, co má dítě znát a umět v předškolním věku a při nástupu do 1. třídy a zároveň poskytnout praktické rady a podkladový materiál k procvičování dětských dovedností.

Realita je taková, že mnoho rodičů rezignuje na jakoukoliv výchovnou práci s dětmi doma, protože neví, co a jak by s dětmi měli procvičovat, neznají požadavky dětí k zápisu anebo z nedostatku možnosti porovnávat úroveň znalostí svého dítěte s ostatními mají pocit, že je vše v pořádku, dítě je šikovné a nějaké další práce a předškolní přípravy není potřeba. Lektorka - psycholožka z pedagogicko-psychologické poradny - se zabývala tématem vývoje dětí, diagnostikou, testováním (jak lze dítě na testy připravit), typologií, popisem a projevy nejčastějších poruch ve vývoji. Následovala velmi dlouhá a konkrétní debata. Rodiče dostali odkazy na materiály, které slouží jako dobrý nástroj při práci na rozvoji dítěte. Dostalo se jim doporučení, inspirace a rad, jak mohou pracovat s dětmi doma.

2.2.8. OCHUTNÁVKA DLUHOVÁ PROBLEMATIKA **- PROMÍTÁNÍ FILMU ŠITKREDIT + BESEDA** **KM NERATOVICE, KOORDINÁTORKA BOHUMILA KRIVČÍKOVÁ**

Téma filmu a besedy bylo vybráno na základě poptávky rodičů. Téma dluhů se objevovalo často na našich klubových debatách, v neformálních rozhovorech matek mezi sebou i se mnou. Jaké dluhy kdo kde má, jak se je daří (nedaří) splácet, jak z toho ven, kde dělají chybu? s návrhem uvést film přišla koordinátorka klubu, pro rodiče bylo vidět příběhy jiných lidí, kteří se topí v dluzích, a jaké to může mít důsledky, zajímavé. Film dokázal rychle rozproudit diskuzi, ukázal, že je mnoho lidí, kteří mají stejný problém a že je nutné věci řešit dřív, než bude pozdě. Následovala beseda - jak si poradit s dluhovou problematikou, řešení konkrétní situace. Dokument odstranil ostych a zábrany a o problémech se mluvilo otevřeně. Rodiče dostali nabídku se obrátit na TSP, se kterou můžou začít řešit své potíže. Z této besedy vzešla také aktivita návazná - návštěva TSP v klubu a beseda přímo s ní.

2.2.9. OCHUTNÁVKA VZDĚLÁVACÍ SOUTĚŽE - DLOUHODOBÁ NÁVAZNÁ AKTIVITA KM PRAHA, KOORDINÁTOR KY MÁŠA BOŘKOVCOVÁ, VĚRA CVOREŇOVÁ

Krátké soutěže a kvízy jsou pravidelnou součástí setkání klubu. Jsou zařazeny zpravidla na začátek setkání. Při vymýšlení vzdělávacích soutěží jsou inspirací internetové interaktivní vzdělávací hry typu Šikmá plocha, které zpracovávají témata pro naše klientky aktuální. Všechny baví soutěže formou kvízů („Riskuj!“), v nichž se střídají stále otázky z všeobecného přehledu s otázkami na lokální realie a s otázkami, v nichž opakuje informace z besed, výletů za kulturou apod.

Velmi se osvědčily skupinové soutěže, více potom rodiče baví. Dobrý prvek je také možnost vsadit si body na to, zdali hráč odpoví dobře, nebo ne, anebo nechat takto typovat souseda. Obecně platí, že ke vzdělávání všichni přistupují lépe, pokud je to formou „hra na školu“ a pokud je to za nějakou odměnu pro vítěze, byť jen symbolickou.

2.2.10. OCHUTNÁVKA BESEDA S PSYCHOLOŽKOU NA TÉMA „VÝVOJOVÁ ÚSKALÍ PŘEDŠKOLNÍCH A ŠKOLNÍCH DĚTÍ“ KM KLADNO, KOORDINÁTOR KA IRENA ŠULCOVÁ

Záměrem bylo spojit přednášku ze speciální pedagogiky s besedou s rodiči, kteří navštěvují klub, a dát jim prostor pro vlastní iniciativu a dotazy, a tím pádem možnost interaktivně získat nové informace. Nápad vzešel od koordinátorky klubu a setkal se s velmi příznivou odezvou. Představa koordinátorky o aktivitě byla jen velmi rámcová, konkrétněji se utvořila po debatě s matkami. Vyšly najevo potíže, potřeby a následné dotazy jednotlivých matek a jejich dětí. Nemělo se původně jednat nutně o předškolní děti. Diskuse měla být otevřená. Matky dostaly úkol, aby si na debatu přichystaly svoji otázku, svoje téma.

Besedující velmi otevřeně vysvětlily svoje problémy. Týkaly se nakonec všechny předškolních dětí a jednoho děvčátka z 1. třídy. s psychologkou vždy hovořila jedna matka, ostatní poslouchaly, doplňovaly, Klientky s sebou měly velmi malé děti, předškoláky děti hlídala asistentka.

Následovala velmi vydařená beseda, díky menšímu počtu klientek bylo možné probírat jednotlivé děti individuálně. Zpětná vazba klientek byla velmi pozitivní, vyžádaly si pokračování, doporučovaly aktivitu ostatním. V rámci KM se návazně probíral a hodnotil další průběh situace a obtíže jednotlivých dětí, ve všech případech však byli rodiče obohaceni o několik rad a konkrétních podnětů od psychologky.

2.2.11. OCHUTNÁVKA VĚDOMOSTNÍ TEST NA TÉMA JÁ A DÍTĚ

KM BÍLINA, KOORDINÁTORKA MICHAELA ŠTĚPÁNKOVÁ

Jednoduchý test na téma *Dítě a já*, vyplňuje se formou kroužkování jedné správné odpovědi ze čtyř možných.

Cílem aktivity bylo uvědomění si nedostačujících znalostí v péči o dítě a to v kategoriích *Moje dítě*, *Dítě a nemoci*, *Dítě a strava*, *Péče o zuby*, *Předškolní dítě*, *Budoucí povolání mého dítěte*. Většina klientek chybovala i ve velmi jednoduchých otázkách. Poslední kategorie, *Budoucí povolání mého dítěte*, měla vést k zamyšlení, čím chtěly být samotné klientky, zda toho bylo možné dosáhnout a co dělat proto, aby jejich děti mohly vykonávat profesi, která by je bavila a v budoucím životě uživila. Test může být zhotoven na různá pro klientky tíživá témata.

2.2.12. OCHUTNÁVKA PŘEDNÁŠKA NA TÉMA DOMÁCÍ NÁSILÍ

KM SOKOLOV, KOORDINÁTORKA ROMANA SAPOUŠKOVÁ

Klub matek v té době navštěvovala matka z azylového domu, které se domácí násilí bezprostředně týkalo. o konfliktech, vyhrožování, fyzických útocích ze strany manžela se koordinátorka dozvěděla prostřednictvím jejího syna, který docházel do předškolního klubu a vždy po takovém konfliktu mezi rodiči býval velice smutný, stranil se dětí, nejevil zájem o hračky. To byl důvod, proč se koordinátorka rozhodla téma otevřít. Matka se komunikaci a spolupráci nebránila. Byly jí předány informace a kontakty na intervenční centrum, které se touto problematikou zabývá a pomáhá ženám ohroženým domácím násilím. Bohužel IC už v té době nemělo nejlepší pověst, sama klientka měla z doslechu negativní informace o přístupu ředitelky k určité skupině klientek. Po předchozí domluvě s klientkami KM proběhla dohoda s preventistkou Policie ČR, která se též zabývá problematikou domácího násilí, o zorganizování přednášky. Během průběhu přednášky vyšlo najevo, že zkušenost s násilím měly všechny zúčastněné, pokud ne přímo osobní, pak každá z nich měla ve svém okolí kamarádku, příbuznou, která žije s násilnickým partnerem. Sdílení bylo vzájemné.

Během přednášky se matky dozvěděly, co to vlastně je domácí násilí, jaké jsou jeho formy, něco o typech agresorů a fázích, které se střídají. Dále se dozvěděly, kde ženy mohou hledat odbornou pomoc a na koho se obrátit, včetně postupu v případě podání trestního oznámení na policii, lektorka přidala několik kazuistik z policejní praxe, a především zdůraznila, že není v pořádku násilí útrpně snášet, nechat sebou manipulovat a věřit, že bude lépe, protože v drtivé většině případů se agresorovo chování vůči ženě k lepšímu nezmění.

2.2.13. OCHUTNÁVKA PŘEDNÁŠKA NA TÉMA ZMĚNY V SOCIÁLNÍM SYSTÉMU KM PLZEŇ, KOORDINÁTORKA MICHAELA VIZINOVÁ - TADY A TEĎ O.P.S.

Tematicky zaměřené setkání, které vyplynulo z aktuálně poptávaného tématu. o semináři byly klientky informovány dva týdny předtím, byly vytištěny stručné informativní letáčky s datem a hodinou konání. Jako přednášející byla přizvána kolegyně - sociální terénní pracovnice, která se specializuje na finanční poradenství, stručně představila uskutečněné změny a plánované změny v systému. Seminář byl veden formou neformálního posezení, pro klientky bylo připraveno malé pohoštění, mohly si s sebou vzít děti, o které bylo postaráno, případně přivést další příbuzné – šlo o otevřený prostor. Základní informace byly na flip chartu, velký prostor se otevřel pro diskuzi a dotazy. Seminář byl hodnocen jako velmi úspěšný, klientky se aktivně dotazovaly, bylo to aktuální a horké téma, s některými z nich byla nastartována další spolupráce. Hojná účast jak ze strany matek, tak otců. Jedním z výstupů semináře bylo i to, že vzešla potřeba návazných seminářů a doplnění informací i v jiných oblastech. Byl naplánován další seminář na téma Exekuce a dluhová problematika

2.2.14. OCHUTNÁVKA PŘEDNÁŠKA STOMATOLOGA ZAMĚŘENÁ NA PÉČI O ÚSTNÍ DUTINU DĚTÍ KM SOKOLOV, KOORDINÁTORKA ROMANA PAPOUŠKOVÁ

Téma přednášky bylo vybráno vzhledem ke špatnému stavu chrupu většiny dětí včetně těch nejmenších, tříletých. Cílem bylo předat rodičům potřebné informace a rady, jak správně pečovat o zuby, předcházet jejich kazivosti a předčasné ztrátě. Během přednášky, doprovázené fotodokumentací a prohlídkou zubních nástrojů, se rodiče dozvěděli o příčinách zubního kamene, paradentózy, zubního kazu a o vhodném způsobu prevence. Názorně jim byla ukázána správná technika čištění zubů a vysvětleno, jaký typ kartáčku je vhodné používat. Rodiče se aktivně zapojovali a kladli zubnímu lékaři řadu otázek.

V druhé části se zubař přemístil s rodiči do předškolního klubu, popovídal si s dětmi a ukázal jim lékařské nástroje. Poté si děti nechaly zoubky prohlédnout a spočítat. Všichni účastníci si odnesli malý dárek – zubní kartáček a pastu. Pan doktor dostal od dětí obrázky zoubků, které pro něj nakreslily.

2.2.15. OCHUTNÁVKA BESEDA SE ZDRAVOTNÍ SESTROU KM PŘEROV, KOORDINÁTORKA PAVLA BAJEROVÁ

Ze strany rodičů byla poptávka po setkání se zdravotní sestrou. V ordinaci naši klienti hovoří jen s doktorem, sestra je takový neviditelný prvek (někdy neochotný), otázky lékařům nedávají, vyslechnou názor a postup léčby a odcházejí. Besedě tedy předcházela diskuze v klubu, ze které vzešla následující témata a oblasti, které by rodiče chtěli se sestrou prodiskutovat:

- ▶ nejčastější úrazy dětí (nadcházející doba prázdnin - zvýšené riziko úrazů)
- ▶ funkce nosních mandlí - nechat odstranit, či ne
- ▶ nebezpečí žloutenky - léčba, léky
- ▶ kojení a antikoncepce

Setkání proběhlo velmi spontánně, zdravotní sestra otevřeně a ochotně vše vysvětlila, s našimi klienty má zkušenost ze své práce, předsudky netrpí. Rodiče tuto skutečnost velmi rychle poznali, byli uvolnění a rozpoutala se velmi živá diskuze. Po celou dobu „létaly“ otázky, i když okruh byl předem dojednaný, rodiče se hlavně dotazovali na aktuální zdravotní problémy, ale bylo dost času na naplánovaná témata - antikoncepce (možnosti, finanční stránka, mladší rodiny řeší antikoncepci otevřeněji), doba kojení, jak odnaučit starší dítě, nebezpečí žloutenky (především správná hygiena, rodiče by měli dávat pozor při hrách dětí na velkých plochách - park, pískoviště, různá zákoutí hřišť, rodiče se dotazovali, jak je to s nakažením injekční stříkačkou, viděli je v parku za lavičkami u pískoviště), funkce nosních mandlí (rodiče se rozhodovali, zda nechat dítěti vytrhnout nosní mandle, či ne, v ordinaci dostali od lékaře doporučení k odstranění nosních mandlí, tato rodina nemá možnost prodiskutovat potřebné záležitosti se svými rodiči nebo příbuznými, docela pravidelně dochází do KM „na rady“, tudíž uvítali možnost konzultace se sestrou).

Beseda byla ze strany klientů hodnocena velmi dobře, projevíli zájem o další setkání s lektorkou, připravili jsme proto další setkání na téma První pomoc - modelové situace, které rovněž proběhlo za velkého zájmu rodičů (zásady telefonování na linku 155, stabilizovaná poloha, zjištění stavu zraněného, umělé dýchání, masáž srdce, ošetření zlomeniny a uvázání do šátku - ruka, noha).

2.2.16. OCHUTNÁVKA NIKDO NESMÍ BÝT NAPADÁN PRO TO, KÝM JE - PŘEDSTAVENÍ O.S. IN IUSTICIA + PROMÍTÁNÍ FILMU ČERNOBÍLÝ SVĚT KM NERATOVICE, KOORDINÁTORKA BOHUMILA KRIVČÍKOVÁ

V rámci této aktivity byla představena organizace In justicia, která se dlouhodobě zabývá tématem násilí z nenávisti (hate crime). Přednášku vedli lektoři, kteří v občanském sdružení pracují a této problematice se dlouhodobě věnují. Diskutovalo se o tom, jaké případy řeší, jak probíhá spolupráce s klienty, co obnáší trestní řízení, jak jednat s novináři, jak je dobré postupovat po incidentu z nenávisti, na koho se obrátit, co očekávat, co je potřeba udělat.

Téma přednášky vyplynulo z rozhovorů s rodiči navštěvujícími klub. S tématem rasově motivovaného násilí (či obecně násilí z nenávisti) se setkávají často oni sami nebo jejich děti. Přednáška se setkala s velkým ohlasem.

Cílem aktivity bylo zvýšení povědomí rodičů o tom, co se dá v konkrétní situaci dělat, na koho je možnost se obrátit. Nejvíce zaujaly reálné popisy jednotlivých kauz + postup při jejich řešení. Součástí přednášky byla i distribuce informačních letáků a materiálů k problematice. Následovala diskuze o konkrétních zážitcích a zkušenostech s možností zpětné vazby od přednášející právničky. Druhý den jsme se zabývali reflexí této aktivity a zopakováním získaných informací.

Na přednášku přímo navazovalo promítání filmu Černobílý svět. Jedná se o adaptaci jedné z nejúspěšnějších amerických knih posledních let. Hluboký a dojemný příběh zasazený do 50. let 20. století na americký Jih je vyprávěn očima tří výjimečných žen. V době panující rasové segregace se mladá běloška slečna Skeeterová s pomocí moudré Aibileen a rázovité Minny rozhodne ukázat svět očima černých hospodyň, čímž převrátí vzhůru nohama město i způsob, jakým se na sebe dívají ženy – matky, dcery, pečovatelky, přítelkyně. Po filmu následovala reflexe různých druhů projevů nenávisti a velmi otevřená diskuze o osobních zkušenostech všech přítomných.

2.2.17. OCHUTNÁVKA SOUBOR AKTIVIT NA TÉMA IDENTITA KM ÚSTÍ NAD LABEM, KOORDINÁTORKA ROMANA BARTŮŇKOVÁ

Hlavními tématy byla identita osobní, skupinová, připsaná druhými, problematika předsudků. Všechny aktivity balíčku, který se věnuje tématu Identita, byly vybrány zejména proto, abych lépe poznala své klientky. Zajímalo mne jejich způsob přemýšlení, to, jak jsou schopné se soustředit delší dobu na podobnou problematiku, i když se na ni dívají z různých úhlů pohledů a vyčerpávají ji různými prostředky.

Aktivity byly jednak tvůrčí a jednak založené na diskusi, společném rozboru tématu, dávají prostor příběhům ze života klientek, jejich osobním zkušenostem. Mají také terapeutický potenciál, jsou založené na neustálé konfrontaci se sebou samým a vztahu okolí k mé osobě.

Cílem aktivit bylo zvýšit schopnost sebereflexe klientek pojmenováním vlastních rolí, schopností a dovedností, zvýšit schopnost přijímání hodnocení od jiných, posílení schopnosti zdůvodňovat své stanovisko/názor, posílení zdravé sebevědomí účastníků, rozvíjet jejich tvůrčí schopnosti, posílit vzájemnou důvěru a podpořit skupinovou dynamiku

Inspirováno následující literaturou: Dvakrát měř, jednou řež – od multikulturní výchovy ke vhledu. P. Morvayová, D. Moree (Varianty, ČvT, Praha 2009), Než začneme s multikulturní výchovou. Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu. Dana Moree & Varianty (kol.). (Čvt, Praha 2008), Medvěd, který nebyl. Frank Tashlin (Baobab 2006, 2012), Bílej kůň žlutej drak. Lan Pham Thi, (J. Cempírek) (Knižní klub 2009)

Všechny aktivity probíhaly v obvyklých prostorách Klubu matek za využití jednoduchých materiálů. V části tvůrčí byl využit běžný výtvarný materiál (čtvrtky, barevné papíry, fixy, pastelky, nůžky, lepidla) a na koláž noviny, časopisy a fotokopie portrétů klientek.

Video byla z organizačních důvodů promítána pouze z notebooku, což pro nepočtenou skupinu klientek postačovalo - šlo pouze o krátká motivační videa.

Aktivity jsem kombinovala, doplňovala méně časově náročné s náročnějšími, reagovala na momentální situaci v KM. Velký prostor je dán diskusi a volnému vyprávění klientek.

Jednotlivé aktivity souboru:

A. MOJE ROLE

- ▶ *diskuse (45 min)*
- ▶ *pomůcky: žádné, pouze tužky a papíry na případné zapisování*

Role jako jednotlivé slupky, ze kterých se skládá naše identita. Situační role. Proměny rolí během života v kontaktu s druhými lidmi, účelově, vědomě i nevědomě.

- ▶ *Jmenujte všechny své role, které v životě hrajete (Klientky uvedly např.: matka, žena, sestra, hospodyně, pečovatelka, štedrá sousedka, vrba – ta co se jí svěřují, kamarádka, cigánka z Předlic...)*
- ▶ *Čím jste doma, mezi známými, při jednání s úřady?*
- ▶ *Měníte své chování, mění se Vaše pozice, sebejistota?*
- ▶ *V jaké roli jste nejčastěji? Ve které nejraději?*
- ▶ *Můžeme propojit například přirovnáním s rolí ve filmu, v pohádce, v seriálu atd.*
- ▶ *Kdybych byla režisérka, natáčela film o obyvatelích ve městě a hledala zajímavé herecké osobnosti, koho byste hrála nejlépe? v jaké roli byste zazářila?*

Reflexe: *Klientky zadání pochopily, dokázaly uvést příklady situační proměny svých rolí, až na jednu matku shodně uvedly, že doma hrají trochu jinou roli než na veřejnosti, například při jednání s úřednicemi nebo při návštěvě školy – doma jsou sebevědomější, ví si rady, mohou se chovat přirozeně, venku se dost hlídají. Herecké osobnosti přirovnávaly k rolím v oblíbených seriálech, rozpoutala se živá diskuse, klientky se dobře bavily.*

B. CIRKUS

- ▶ *výtvarná aktivita, fiktivní pohovor se zaměstnavatelem – ředitelem cirkusu,*
- ▶ *diskuse (60 min)*
- ▶ *pomůcky: flipchart nebo tabule se seznamem pracovních pozic v cirkuse nebo pracovní list (viz níže na konci dokumentu), tužky, fixy a papíry, lepicí páska*

1) Úvod:

Projít s klientkami jednotlivé pracovní pozice v cirkuse, které jsou předem připraveny a rozepsány na tabuli nebo si je mohou přečíst v pracovním listě. Některé pozice je potřeba vysvětlit.

Druhá varianta (náročnější na čas): Účastnice si samy vytváří seznam pracovních pozic v cirkusu (brainstorming). Zapisujeme pozice na tabuli.

2) Zadání úkolu a vysvětlení principu aktivity:

Zamyslete se samy nad sebou a vyberte si z nabízených 1-2 pracovní pozice, o které byste se v cirkuse mohly ucházet. Na připravený papír (menší formát – do A5) si nakreslete sebe, jak byste se viděly na té které pozici – stačí jednoduchý obrázek. Až budete hotové, přilepte si obrázek viditelně na tričko.

Nyní si na jiný papír napište, jakou pozici byste přiřadily svým kolegyním v KM, v čem by byly dobré ony.

3) Zdůvodnění vybrané pozice:

Vysvětlete, proč si myslíte, že byste v této pozici – profesi, kterou jste si vybraly, byly dobré, jaké máte předpoklady pro takovou práci? Cílem je uvědomit si své kladné vlastnosti a schopnosti.

Pro odůvodnění vybrané pozice používají účastnice přirovnání – je dobré začít a ukázat to klientkám na svém příkladě (např. „Vybrala jsem si pozici Siláka – všichni na mě nakládají povinnosti a já je musím unést“, „Byla bych dobrý klaun, mám ráda společnost a umím druhé pobavit, někdy jsem opravdu směšná“)

Během aktivity jde o to, hledat na sobě pozitivní vlastnosti, dovednosti využitelné při konkurzu o pracovní místo.

4) Pohovor:

Lektor se stává ředitelem cirkusu. Klientky jedna podruhé chodí na konkurz. „Ředitel“ vede rozhovor s každou z nich, ptá se, co mu můžou nabídnout, jak si představují práci v jeho cirkuse, čím by mohly být užitečné, co by se jim přičilo atd.

Pokud se vyskytnou dvě stejné profese, ředitel dá najevo, kdo se mu zdá vhodnější. Do konkurzu mohou nyní mluvit i všichni ostatní. Nakonec ředitel rozhodne, koho by do cirkusu přijal, a sdělí proč.

5) Vyjádření ostatních:

Nyní se všechny účastnice vyjádří, komu by jakou pozici přiřadily a proč. Jak vnímají své kolegyně z klubu? Diskuse.

Zmíněné schopnosti a vlastnosti můžeme psát na tabuli, aby účastnice na konci

celé aktivity viděly, že se jim podařilo vytvořit velice pestrý přehled nejrůznějších kladných vlastností a dovedností, pro které mohou být lidé ve společnosti ceněni.

6) Doplnující otázky:

Co bylo pro vás těžké? Jak se vám dařilo hledat ocenění pro sebe samu a vyslovit ho nahlas před skupinou? Co jste se během aktivity naučily? Bylo vám to k něčemu dobré?

Shrnout průběh aktivity, zdůraznit fakt, že každý z nás má dobré vlastnosti, pro které si ho okolí cení.

Reflexe: Každá z účastnic slyšela mnoho názorů a pohledů na sebe samu, slyšela, jak na ni nahlíží ostatní a čeho si na ní cení, co hodnotí kladně. Klientky se navzájem dobře znají, tvoří poměrně homogenní skupinu, proto byly schopné odhadnout, které profese by se pro koho hodily, většinou se trefily. Největší problém s ujasněním si svých kladných stránek a dovedností měla nejmladší klientka Madla (19 let, těhotná), která také příliš neuspěla u pracovního pohovoru. Výtvarná stránka úkolu byla spíše doplňující, ačkoliv všechny rády něco vytváří, tentokrát šlo spíše o chvilkové soustředění při kresbě a názornost při vyprávění ostatním.

C. MEDVĚD, KTERÝ NEBYL

- ▶ Četba a diskuse na téma identita připsaná druhými jako sebenaplňující se proctví, předsudky atd. (30 min)

Společná četba z knihy Medvěd, který nebyl od Franka Tashlina (Baobab 2006, 2012):

Když se medvěd na jaře probudí, zjistí, že nad jeho brlohem postavili továrnu. Nikdo mu v továrně nevěří, že je medvěd, chtějí ho zapojit do procesu a postavit ke strojům. Opakují mu, že je chlap, který nosí kožich a který se zapomněl oholit. No a medvěd by jim skoro uvěřil...

Zadání: Přečtete příběh o medvědovi, je možné si i rozdělit role (vypravěč, medvěd, prezident atd..). o čem myslíte, že příběh je? Jak se cítil medvěd, když mu stále říkali, že je někdo, čím nebyl? Stalo se vám něco podobného? (v dětství, s rodiči, ve škole, při jednání s cizím člověkem, s úřady atd.) Jak jste se cítily? Co by vám pomohlo? Co byste nejraději udělaly?

Reflexe: Klientkyměly velký problém se samotnou četbou, i když je (překvapivě) čtení knížky ostatním bavilo. Zaujatě příběh poslouchaly, vyjadřovaly lítost nad chudákem medvědem. Zpočátku jim dělalo problém představit si obdobnou situaci

u sebe, až potom, co jsem uvedla několik příkladů ze své zkušenosti, se chytly. Čekala jsem, že budou hovořit o své vzhledové odlišnosti a předsudcích okolí vůči jejich romskému původu, ale uváděly spíše běžné situace z rodiny atd.

D. ZPÍVEJ!

- ▶ *Připsaná identita a role druhých, práce s portréty cizích lidí účelně vybraných kvůli vzájemné odlišnosti (národnost, sociální postavení, věk, výrazy ve tváři apod.), diskuse (30 min)*
- ▶ *pomůcky: čerobílé portréty (12 ks), fixy*

Zadání:

1. *Napište k portrétům, kdo to je (podle vás), jakou tento člověk hraje roli (každý píše jednu roli na každý portrét).*
2. *Srovnejte tyto lidi podle toho, jestli na vás působí pozitivně, nebo negativně (možno přilepit na flipchart pod znaménko „+“ nebo „-“), pokud se v některých neshodnete, zkuste licitovat, vysvětlíte druhému proč, atd. můžete zvolit i neutrální postoj (napíšeme na flip „N“).*
3. *Každému z těchto lidí něco poručte, napište, co by měl/a dělat, co je jeho/jí úkol (Zpívej! Uč se! Přestaň ostatní poučovat! Neber drogy! Nezapomeň na své děti).*

Reflexe: *Klientky podobnou aktivitu dříve v klubu matek prý dělaly. Přesto je hra s portréty a možnost vyjádřit otevřeně své předsudky zaujala. Byly překvapené, jak při pozitivním nebo negativním hodnocení druhých velmi záleží na prvním pohledu - například zda se dotyčná osoba usmívá nebo mračí, co má na sobě atd. Bavily se tím, že mohly poručet, co mají lidé na portrétech dělat.*

E. JÁ BEZESPORU

- ▶ *Sebeuvědomění, sebehodnocení, vlastní výtvarná tvorba, prezentace před skupinou (120-150 min)*
- ▶ *technika: koláž, kresba, text – komentáře*
- ▶ *pomůcky: ČB portrétní fotografie konkrétních žen z KM, čtvrtky, fixy, pastelky, lepidlo, nůžky, časopisy na koláž*

Zadání:

Upravte své portrétní fotografie tak, aby odpovídaly výročkám (kresbou a textem dotvořené koláže na jedné velké čtvrtce nebo na 3 menších):

- ▶ *Jak se vidím já*
- ▶ *Jak mě vidí okolí*
- ▶ *Jak bych chtěla, aby mě ostatní viděli*

Diskuse:

Odpovídá to, co jste vyjádřily, Vaší představě? Co by se ještě dalo sdělit? Skutečně Vás ostatní lidé tak vidí? Konfrontovat s názory ostatních v klubu.

Reflexe: Klientky velmi rády výtvarně tvoří, při každé příležitosti mají v ruce papír a kreslí si nebo vybarvují, vystřihují atd. Tím spíše, pokud mohly ještě pracovat s vlastními portréty, do práce se pustily s chutí. I když byly chvíle, kdy některé z nich tápaly, jak úkol uchopit a jak například odlišit 1. a 3. zadání, nakonec si s tím poradily. Každá z nich zvolila svůj osobitý přístup. Závěrečné komentáře byly upřímné, vtipné, ostatní vždy zareagovaly, pokud byly na sebe dotyčně například příliš přísné v zadání č.2, uváděly na pravou míru to, jak je doopravdy vidí okolí. Zapojila se i nová klientka, těhotná Madla, u ní se při této aktivitě vyjevily některé vážné okolnosti, které je nutno dále řešit individuálně.

Chystané navazující aktivity:

F. BÍLEJ KŮŇ ŽLUTEJ DRAK

Cizinci kolem nás, naše vnímání těch druhých, předsudky, četba ukázky z knihy Bílej kůň žlutej drak - pohled Čechů na Vietnamce, srovnání s naším pohledem, média a manipulace s fakty, její účel.

G. ŽENA ODJINUD

- ▶ *videotéka, projekce dokumentárních filmů, diskuse (vždy kolem 60min)*

Ženy různých kultur a smýšlení, debata o dokumentárních filmech z pořadu Kosmopolis (arabské, konžské a thajské ženy - srovnání s naším postavením v rodině, vnímáním světa) a debata nad postavením ženy ve společnosti, feminismus, riot girls (ukázky z pořadu Kosmopolis atd., soubor aktivit.)

2.3. OBLAST - TVOŘENÍ

Do této oblasti spadají veškeré kreativní a rukodělné aktivity. Představuje se práce s různými materiály (látka, papír, modurit, přírodniny, vosk atd). Aktivity mohou být tématicky zaměřené a doplněné dalšími informacemi např. o významu a historii zvyků a tradic jednotlivých svátků (Velikonoce, Vánoce).

S rodiči zkusíme takové techniky a aktivity, které nejsou finančně náročné, vždy doplňujeme informacemi o nákupu a ceně materiálu na výrobu. Výběr je takový, aby si je mohly klientky vyzkoušet se svými předškolními, ale i školními dětmi, ať už v klubu či doma.

„Také rukodělná činnost, kterou provozujeme jednou nebo i dvakrát měsíčně, byt' nebývá jedinou aktivitou daného setkání, je dobrá pro to, že vzniká prostor popovídat si s účastnicemi klubu o dalším programu, o co by kdo stál, a také si můžou rodiče povídat mezi sebou. Do našeho klubu by chodilo o dost méně účastníků, kdyby na programu byly pouze besedy a vzdělávání, a ne také návštěvy divadel, výlety a tvoření něčeho u kafe.“ (M. B. /Praha)

2.3.1 OCHUTNÁVKA PLETENÍ Z PEDIGU

KM LIBEREC, KOORDINÁTORKA ZDEŇKA VACKOVÁ

Technika pletení z pedigu je v současnosti populární. Existuje velké množství publikací a kurzů. Technika je po zaučení lehce zvládnutelná a umožňuje vyrábět hezké dekorativní i prakticky použitelné předměty. Byla nám nabídnuta pomoc matky, která se o tuto techniku již delší dobu zajímá. Nejprve jsme nakoupili materiál (pedig) a pomůcky potřebné k pletení – šídla, nůžky, lavory na vodu, kopyta na zvonečky, dna ke košíčkům. Lektorka si vždy na lekci podle učebnice pletení z pedigu připravila pro klientky pracovní postup pro výrobu jednotlivých výrobků. s každou další lekcí lektorka přidávala prvek, který si musely klientky pro zvládnutí zhotovení daného výrobku osvojit.

Klientky si osvojily pro ně zcela novou techniku. Získání nových dovedností jim zvedlo sebevědomí. Práce samotná je bavila, uspokojovala, těšily se z ní. Klientky si mohly jednotlivé výrobky odnést domů. Doma si výrobky vystavily nebo je začaly používat (např. ošatku na ovoce) a mohly se tak pochlubit svojí zručností rodině. I po delší době si svoje úspěchy v pletení z pedigu připomínají.

2.3.2. OCHUTNÁVKA KYTICE Z PODZIMNÍHO LISTÍ

KM LIBEREC, KOORDINÁTORKA ZDEŇKA VACKOVÁ

Na podzim je všeobecně ve zvyku uklízet hroby a zdobit je na Den zesnulých. Klientky tuto výzdobu převážně nakupují. Z tohoto důvodu jsme zvolili techniku výroby květů z podzimního listí, které je dostupné a zadarmo.

Klientkám byl předveden již hotový výrobek, popsána technika, finanční náročnost a možnost využití techniky. K vázání květů je potřeba nůžek a provázku.

Setkali jsme se před klubem a nasbírali větší množství podzimem zbarveného javorového listí. Koordinátorka předvedla techniku a poté si ji každá sama zkoušela. Klientky postupně svázaly kytici z listů. Koordinátorka předvedla i aranžování květů do misky, květináče. Všichni si po zacvičení techniku zkoušeli sami.

Klientky si uvědomily, že se dokážou jednoduchou techniku naučit, zvládnout. Úspora finančních prostředků je v tomto případě značná. Klientky vypočítávaly, kolik ušetří na výzdobě jednotlivých hrobů. Plánují techniku zopakovat doma spolu s dětmi, a vytvořit tak výzdobu pro více hrobů.

Klientky samy projevíly přání naučit se další techniky, například výrobu adventních věnců z šišek a chvojí. Některé navrhovaly, že by se mohly pokusit zdařilé výrobky prodat. Kytice je možné vidět na facebookových stránkách libereckého PK a KM „Sezam“.

2.4. OBLAST KLUBOVÁNÍ

Zbývá oblast aktivit, která zdánlivě nesouvisí se vzděláváním dětí a rodičů, neučí se při ní nic zajímavého, potřebného ani krásného vytvářet, a přesto je pro samotné fungování klubu, jeho návštěvnost a dobrý pocit všech zúčastněných velmi důležitá. Patří do ní všechny stmelovací akce (vánoční a jiné večírky, výlety atd.), chvíle, během kterých se rekapituluje, znovu informuje, většinou mají méně formální podobu, třeba posezení u kávy. Patří sem také aktivity, které si rodiče uspořádají a přejí sami, aktivity, které všechny baví nebo jim jsou ku prospěchu. Rodiče i děti se baví, mohou sem patřit různé motivační výlety nebo aktivity za odměnu.

„Aktivity, jejichž cíl je hlavně stmelovací, jsou pro náš klub taky důležité. Vždy po intenzivnějších akcích, jako jsou hory, chatičky v létě apod., návštěvnost v klubu prudce stoupne. Ale i například jednodenní výlety o víkendu, kterých se často účastní i další členové rodiny, jsou dobré nejen kvůli samotnému zážitku, ale také hodně zlepšují vyjednávací pozici ženy ohledně „klubování“ u sebe doma.“
(M. B. /Praha)

2.4.1 OCHUTNÁVKA BAZAR

KM LIBEREC, KOORDINÁTORKA ZDEŇKA VACKOVÁ

Při povídání s rodiči vyšlo najevo, že potřebují různé věci pro děti i do domácnosti. Na druhé straně kolegyně a přátelé neustále nabízejí věci po dětech a zařízení do domácnosti. Na sídlišti je hodně lidí, kteří dávají věci k popelnici. Napadlo nás oslovit tyto lidi, aby věci přinesli, a rodiče, aby uspořádali jejich prodej. Nechtěli jsme, aby si někdo odnesl věci zbytečně a pak je vyhodil, a tak jsme zvolili symbolickou cenu – v bazárku za 10,-Kč, v bazarovém výprodeji za 1,-Kč s tím, že dobrovolný příspěvek bude použit na dětský den a odměny pro děti v Předškolním klubu.

Na bazar jsme vyrobili malé letáky, vylepili je po sídlišti, rozdávali potřebným i darujícím. Následoval sběr věcí a shromáždění ramínek a prádelních šňůr k aranžování. TSP a ostatní kolegové informovali o bazaru své klienty a motivovali je k návštěvě. Klientky klubu byly aktivní ve všech fázích přípravy.

V den bazaru jsme vylepili cedule – BAZAR DNES a směrovací šipky. Vynesli jsme věci určené k prodeji ze skladiště do prostoru Bazaru. Vytřídili jsme přinesené zboží podle kategorií – věci pro malé a starší děti, ženy, muže a věci do domácnosti - a naaranžovali vše do prostoru klubu. Po otevření bazaru jsme spolu s rodiči aktivně nabízeli zboží. Po ukončení jsme spočítali tržbu a domluvili se, kam přesně budou vydělané peníze investovány - vyhrál to Dětský den – děti by rády poháry. Přebytek peněz se uložil a byl použit na pozdější akce – výlety a odměny za soutěže. Prostřednictvím bazárku se kontaktovaly dvě skupiny – těch, co jim přebývá, a těch, co potřebují. Nakupující byli velmi spokojeni jak se zbožím, tak s cenami. Klientky si vyzkoušely práci prodavačky - vybalování, aranžování a prodej zboží. Na bazárek přišli i lidé z ulice, kteří si též některé věci nakoupili a zároveň získali informace o organizaci a klubech.

Překvapivě se našlo hodně lidí, kteří chtěli věci darovat. Klientky práce bavila, měly radost z výdělků, samy též nakupovaly. Nakupující měli radost z nízkých cen a zboží se jim líbilo. Klientky vyžadovaly opakování. Je to náročná akce, ale kvůli velkému zájmu jsme opakovali tuto akci dvakrát a další je v plánu.

2.4.2. OCHUTNÁVKA INFORMAČNÍ SETKÁNÍ

KM PLZEŇ, KOORDINÁTORKA MICHAELA VIZINOVÁ – TADY A TEĎ O.P.S.

Pravidelná aktivita mnoha klubů (nejen tedy plzeňského), koná se nejčastěji v září (anebo pokud je nějaký důvod v průběhu roku, např. pololetí nebo nábor klientů). Jedná se o aktivitu, při které jsou znova zopakována pravidla a program klubů azrekapitulováno dosavadní fungování klubu. Neformální sezení, při kterém se proberou podmínky spolupráce zahrnuté ve smlouvě, může být zaměřeno na slabá a silná místa spolupráce s rodiči. Prostor pro to se rodičů zeptat, jak to vidí se svými dětmi do budoucna, zda budou chtít absolvovat v tomto školním roce zápisy do MŠ, ZŠ či přípravných ročníků. Vnímáno jako oficiální zahájení další spolupráce.

2.4.3. OCHUTNÁVKA KULTIVACE PROSTORU KLUBU – KOMUNITNÍ ODPOLEDNE

KM KLADNO, KOORDINÁTORKA IRENA ŠULCOVÁ

Plánem a cílem bylo zkulturnovat a zkrášlit společnými silami prostředí pro děti a rodiče, zároveň zahájit v novém časovém plánu a s nově vytvořenou skupinkou matek fungování klubu. Zároveň bylo potřeba postavit pro předškolní klub malé pískoviště a jednoduchou lavici.

Do klubu byly pozvány celé rodiny. Bylo potřeba, aby někdo pomohl s broušením, natíráním, apod. Smyslem bylo, aby se sešlo co nejvíce rodičů a dětí. Práce byla připravená i pro starší děti (příprava záhonů, broušení dřeva).

Během prvního odpoledne přišlo několik rodin, především matky a děti, ale i dva otcové. Postavili pískoviště, maminky s dětmi zůstaly. Děti plynule přešly do hry. Spolu se staršími sourozenci jsme ještě asi půl hodiny pracovali. Matky se sešly, povídaly. Během družné atmosféry setkání jsem předala základní informace a představy o našem setkávání, ptala se, jaký odpolední termín by matkám vyhovoval. Domluva další společné schůzky, plánování dalších aktivit.

Podarilo se najít společný čas, rozšířit kolektiv a pro nadcházející období jej z větší části udržet. Zároveň se během dvou odpolední vytvořila družná „pracovní“ nálada, dětské pískoviště i lavice zatím klubu dobře slouží.

D. ZÁVĚR

Z pilotní evaluace činnosti a působení KM (příloha č.4) vyšlo najevo, že ve všech oblastech, které byly stanoveny jako zásadní a důležité z hlediska práce a působení klubů, došlo u zkoumaných klientů k výraznému posunu k lepšímu. Z rozboru dílčích výsledků lze vyvodit, které oblasti potřebují větší podporu.

Práce s rodinou v rámci KM se stala v místech, ve kterých kluby vznikly, nedílnou součástí služeb poskytovaných rodinám se sociálně znevýhodněnými dětmi v předškolním a raně školním věku.

Během různých období činnosti klubů docházelo také ke změnám ve způsobu práce a jejího zaměření. Stále se hledaly aktuálně nejvhodnější a nejúčinnější způsoby práce s rodinou. Celkově lze říci, že se činnost a působení KM posunula více od organizování aktivit a vzdělávací činnosti „pro“ klienty k individuální práci s rodinou - jednotlivým dětem v daných podmínkách a zapojení, zaktivnění rodičů jak v rámci klubu, tak v předškolní přípravě jejich dětí. Tento posun přirozeně vyplynul z potřeb clientských rodin a z povahy klubové práce, která dává rodičům možnost spoluutvářet její podobu, reflektuje jejich aktuální potíže a potřeby, vytváří prostor pro sdílení.

Pevná provázanost s předškolním klubem se ukázala jako velmi funkční a praktické řešení. Společný cíl, tj. zájem o úspěch dítěte, se otvírá velký prostor pro spolupráci s rodinou a bez velkého úsilí se jasně ukazují potřebné oblasti podpory a individuální spolupráce. V tomto duchu bychom rádi pokračovali i v budoucnu.

Podmínky spolupráce

Jmenuji se.....

a přeji si spolupracovat s .....

koordinátorem klubu pro matky Programů sociální integrace společnosti
Člověk v tísni, o.p.s. se sídlem Šafaříkova 635/24, Praha 2 na řešení své situace.

Telefon na koordinátora klubu pro matky:

.....

Telefon na (klient):

.....

Vím, že mohu využít:

- ▶ **Klub pro matky** - zprostředkování informací, které jsou důležité pro výchovu a vzdělávání mých dětí, zprostředkování sociálního, pracovního i finančního poradenství pracovníků společnosti Člověk v tísni, o.p.s., nácvik dovedností, důležitých při podpoře vzdělávání dítěte, podpora osobního rozvoje matek a jejich sociálních kompetencí.
- ▶ **Společné volnočasové aktivity** – zprostředkování nabídky služeb podporujících smysluplné trávení volného času s dětmi – výjezdové i pobytové akce.

Dostal/a jsem základní informace o tomto programu (práva klienta):

Vím, že koordinátor klubu pro matky bude vést elektronický záznam z každého našeho společného jednání. Vím, že mám právo do těchto záznamů nahlížet a vyjadřovat se k informacím v nich obsažených. Vím, že k informacím z tohoto spisu mají přístup pouze nadřízení výše uvedeného pracovníka a správce databáze clientských spisů a že tyto informace nemohou být poskytovány dalším osobám bez mého souhlasu (vyjma zákonných povinností poskytovatele). Vím, že některé údaje mohou být statisticky zpracovány bez uvedení mého jména. Vím, že poskytované služby neplatím a mohu se kdykoliv rozhodnout ukončit spolupráci bez uvedení důvodu. Vím, kdy koordinátor klubu pro matky může ukončit spolupráci s mojí osobou. Byl/a jsem informován/a o přibližné době trvání spolupráce s Koordinátorem klubu pro matky.

Povinnosti klienta:

V případě klubu pro matky se zavazují

- ▶ Pravidelně docházet na klub matek,
- ▶ dodržovat a naplňovat dohody, které s koordinátorem na řešení mé situace uzavřu,
- ▶ dodržovat pravidla klubu.

V případě společných volnočasových, výjezdových a pobytových aktivit

Bude uzavřena zvláštní dohoda.

SOUHLASÍM - NESOUHLASÍM s tím, aby byly během aktivit pořizovány koordinátorem dokumentační fotografie činnosti nebo výsledků činnosti a aby tyto fotografie organizace použila při dokumentaci svojí práce donátorovi a při prezentaci činnosti společnosti (např. na webových stránkách společnosti). Víím, že tento souhlas mohu vzít kdykoliv zpět a požadovat stažení jednotlivých fotografií, na nichž jsem já nebo moje dítě.

SOUHLASÍM - NESOUHLASÍM s tím, aby mě koordinátor klubu pro matky v rámci společných konzultací po předešlé domluvě navštěvoval u mě doma. Víím, že toto rozhodnutí mohu změnit kdykoli v průběhu spolupráce.

Vím, že mohu oslovit jméno:.....telefon:.....ředitel/ka pobočky,

případně koordinátora služeb jméno:..... a telefon:.....

a on/a vyřídí moje stížnosti, případně mi odpoví na další otázky ohledně spolupráce.

Vím, o dalších způsobech podávání stížností.

.....

podpis klienta

.....

datum

.....

podpis koordinátora klubu pro matky

.....

datum

Individuální plán klienta

Jméno a příjmení:.....

Datum narození:.....

Stav klienta při zahájení spolupráce:.....

Hlavní cíl:.....

Doba trvání:.....

Díličí cíle:.....

Tento individuální plán je přílohou kontraktu o spolupráci, jeho plnění bude průběžně kontrolováno při běžných konzultacích a míra jeho splnění bude vyhodnocena v..... Poté bude uzavřen nový individuální plán.

S individuálním plánem jsou seznámeni a souhlasí:

V.....dne.....

.....
klientka

.....
koordinátorka

Předškolní příprava - dovednosti matek

KOMPETENCE MATEK	MÍRA DOSAŽENÍ	POZNÁMKY
Matka zná požadavky k zápisu (školní připravenost)		
Matka se vyzná ve školském systému		
Matka ví jaké služby / instituce může/má využít (logopedie, psych.), rozumí jejich smyslu		
Matka vytváří vhodné podmínky pro předškolní přípravu dětí doma		
Matka se aktivně podílí na předškolní přípravě dětí - práce s dětmi doma, úkoly		
Matka motivuje dítě k návštěvě školky		
Matka zajišťuje pravidelnou docházku dítěte do předškolního klubu		
Matka konzultuje s učitelkou předškolky, plní dohody		
Dítě přichází do předškolky včas, vybavené dohodnutými pomůckami, svačinou		
Matka zná své povinnosti ve vztahu ke vzdělávání dítěte		
Matka v této oblasti dlouhodobě plánuje, počítá s nutnými náklady		
Matka podporuje sebevědomí dítěte (pochvala, odměna)		
Matka objektivně hodnotí dítě		
Matka vytváří podnětné prostředí		
Matka s dítětem mluví, neodpírá mu pozornost		
Matka aktivně usiluje o přijetí dítěte do běžné školky nebo nultého ročníku		

Náplň práce koordinátorky Klubu matek

Předpoklady pro výkon povolání koordinátorky Klubu matek

Předpokladem k přijetí na pozici koordinátorky Klubu matek je způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost - základy clientské práce, předchozí zkušenost s prací se sociálně znevýhodněnými.

Organizační zařazení a vedení

Koordinátor je přímo personálně podřízen koordinátorovi služeb. V případě, že koordinátor služeb není součástí pobočky, je veden předem určeným pracovníkem pověřeným vedením daného segmentu nebo ředitelem pobočky. Koordinátor KM je metodicky veden projektovým metodikem Klubů matek.

Koordinátor Klubu matek vykonává soubory činností na úrovni:

1. Příprava a realizace pravidelných aktivit Klubu matek
2. Individuální práce, konzultace buď v prostorech klubu nebo v přirozeném prostředí klientky
3. Nepřímé aktivity ve prospěch klientek (spolupráce s příslušnými organizacemi, informování o službě)
4. Aktivity nutné pro realizaci a rozvoj služby (porady, individuální konzultace, setkání týmu, databáze Arum, spolupráce s mediálním oddělením, administrativa - výkazy práce areporty, vzdělávání)

Doporučený poměr hodin věnovaných jednotlivým oblastem při úvazku 0,5, tedy 20 hodin týdně je:

- ▶ Minimálně 10 hodin týdně přímé práce s klientkami (čas trvání akcí klubu + individuální clientská práce)
- ▶ 10 hodin nepřímé práce - přípravy programu a aktivit, přípravy na konzultace, porady, administrativa, medializace, publicita, vzdělávání, úprava prostor klubu, úklid, nákup pomůcek a vybavení.

Náplň práce:

Koordinátor KM

1. Plánuje a realizuje pravidelné aktivity KM v souladu s cíli působení klubu.
2. Vyhledává potenciální uživatele služby v jejich přirozeném prostředí.
3. Navazuje kontakt s potenciálním uživatelem a informuje je o povaze, možnostech a podmínkách služby.

4. Věnuje se informovanosti klientů i potencialních klientů o aktivitách klubu – vytváří letáky s informacemi o KM a jeho programu, letáky distribuuje v klubu, v lokalitě, popř. na facebooku, také vytváří pravidelný měsíční program klubu, který je hotov nejpozději v druhé polovině předchozího měsíce.
5. s každou nově přichází klientkou vede vstupní pohovor, ve kterém informuje o cílech a možnostech služby, ptá se na očekávání, zaznamená celkovou situaci matky. Zaznamená na formulář vstupní pohovor. Do databáze Arum zaznamená poznatky, ze vstupního pohovoru do kolonky anamnéza.
6. Věnuje se individuální práci s klientkami klubu, které jsou ke spolupráci motivované, zejména v získávání kompetencí v oblasti předškolní a školní přípravy, vzdělávání, školského systému, úsilí o zařazení do běžné MŠ a ZŠ aj. související oblasti.
7. Mapuje situaci uživatele, včetně podmínek, v nichž žije, a včetně dostupných zdrojů, které je možné využít při řešení jeho problému.
8. s motivovanými klientkami sestavuje individuální plán spolupráce.
9. Pracuje s klientkou na formulaci zakázky, přičemž způsob této formulace a úroveň jejího propracování závisí na konkrétní životní situaci uživatele a jejím kontextu.
10. Plánuje s uživatelem jednotlivé kroky spolupráce v rámci dojednané zakázky.
11. K hodnocení spolupráce využívá tabulku kompetencí. Zpravidla vyplní na počátku spolupráce, poté přibližně po roce (zpravidla ke konci školního roku) nebo při ukončení spolupráce. Může ji vyplňovat podle zvážení spolu s klientkou nebo bez ní.
12. Vytváří a udržuje korektní pracovní vztahy s jednotlivci, organizacemi, odborníky, respektuje jejich odlišné pohledy a spolupracuje s nimi v zájmu uživatelů služby a v zájmu rozvoje sociálních služeb.
13. Spolupracuje s dobrovolníky a studenty při výkonu odborné praxe.
14. Dbá na dodržování základních pravidel bezpečnosti a hygienických předpisů.
15. Sleduje vývoj legislativy v oboru a doplňuje své znalosti a dovednosti, účastní se povinných a v rámci možností doporučených vzdělávání.
16. Účastní se pracovních porad a supervizí, individuálních konzultací.
17. Konzultuje svou činnost se svým personálním a metodickým nadřízeným (koordinátor služeb nebo ředitel pobočky, projektový metodik).
18. Chrání důvěrná data a informace o uživatelích služeb.
19. Vede dokumentaci práce (Arum), vyplňuje výkazy práce, odevzdává tříměsíční reporty.
20. V rozsahu stanoveném zaměstnavatelem se zapojuje do evaluace služby a jejího rozvoje, rozvojových aktivit, propagace či medializace činnosti organizace atd.

21. V případě potřeby odkáže klienty na jinou službu – vyhledání a doporučení jiné služby podle povahy problému buď jiné organizaci nebo spolupracovníkům v jiných službách (TSP, SAS, Podpora vzdělávání) – pokud je situace nejasná konzultuje s nadřízeným nebo metodikem. Nepředávají se zakázky, které se týkají podpory a zvyšování kompetencí v oblasti předškolního vzdělávání dětí, porozumění školského systému, spolupráce se vzdělávacími zařízeními a souvisejícími institucemi (Pedagogicko – psychologická poradna, logopedie, SPC a jiné), ostatní vždy s ohledem na kapacitu a odbornost koordinátora.
22. Spolupracuje a průběžně konzultuje s koordinátorem předškolního klubu.
23. Spolupracuje a informuje ostatní pracovníky pobočky o aktivitách klubu, hledání možností společných aktivit (přednášky i pro klienty ostatních služeb apod.), ostatní pracovníci pobočky znají dopředu program klubu.
24. Doporučená četnost služby je 2 týdně + minimálně 1 den vyhrazený na individuální konzultace a návštěvy v lokalitě (jiná četnost je možná po dohodě s nadřízeným a metodikem).

Pilotní evaluace činnosti a působení KM na jednotlivé klientky

Jedná se o vyhodnocení a shrnutí prvních dat získaných na základě opětovného vyplnění tabulek kompetencí s jednotlivými klientkami klubu. Je to ta část klientek KM, které navštěvovaly kluby ve školním roce 2011 – 2012. Celkové hodnocení pokroku klientek v rámci projektu nebylo zkompletováno v době vydání metodiky a bude součástí Závěrečné projektové zprávy. Toto je pouze pilotní vzorek.

S každou klientkou byla vyplněna první tabulka kompetencí v průběhu září – října 2011, druhé vyplnění proběhlo v průběhu června 2012.

Kritéria zařazení těchto klientek do výběru byla:

- ▶ Navštěvování klubu v průběhu celého školního roku
- ▶ Pravidelná účast na akcích klubu
- ▶ Individuální kontinuální spolupráce s klientkou
- ▶ Po celý školní rok klientka spolupracovala s jednou koordinátorkou (v klubu neproběhla během školního roku personální změna)

Výsledky pilotního šetření:

- ▶ 19 odevzdaných vyplněných dvojic TK (období září 2011 – červen 2012)
- ▶ 16 oblastí zkoumaných kompetencí

1. RODIČ SE VYZNÁ VE ŠKOLSKÉM SYSTÉMU

V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 11 z 19 dotazovaných.

V poznámkách je uvedeno, že zlepšení došlo zejména díky, pravidelnému konzultování v průběhu školního roku, účasti na schůzkách KM, práci s motivací matky, její zapojení, důraz v průběhu individuálních konzultací i schůzek KM na zorientování se v diagnostice předškolního dítěte.

2. RODIČ ZNÁ POŽADAVKY K ZÁPISU (ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST)

V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 8 z 19 dotazovaných.

V této oblasti se soustředila pozornost zejména na rozdíl mezi základními školami a základními školami praktickými a záležitosti s tím spojenými. Udávaný posun je také uváděn zejména v této oblasti.

3. RODIČ VÍ JAKÉ SLUŽBY / INSTITUCE MŮŽE/MÁ VYUŽÍT (LOGOPEDIE, PSYCH.), ROZUMÍ JEJICH SMYSLU

V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 7 z 19 dotazovaných.

V této oblasti se soustředila pozornost zejména na seznámení se s důležitými institucemi a asistenci v jejich kontaktování a návštěvě. Nejčastější byla logopedie, dětský psycholog.

- 4. RODIČ VYTVÁŘÍ VHODNÉ PODMÍNKY PRO PŘEDŠKOLNÍ PŘÍPRAVU DĚTÍ DOMA**
V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 8 z 19 dotazovaných.
V této oblasti se soustředila pozornost zejména na úpravy a změnu domácího prostředí dětí. Změna je v tomto ohledu mnohdy složitá, je potřeba součinnost celé rodiny.
- 5. RODIČ SE AKTIVNĚ PODÍLÍ NA PŘEDŠKOLNÍ PŘÍPRAVĚ DĚTÍ - PRÁCE S DĚTMI DOMA, ÚKOLY**
V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 7 z 19 dotazovaných.
V této oblasti se soustředila pozornost zejména na předškolní domácí přípravu, doporučení a zprostředkování individuálního doučování.
- 6. MATKA MOTIVUJE DÍTĚ K NÁVŠTĚVĚ ŠKOLKY**
V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 5 z 19 dotazovaných.
- 7. MATKA ZAJIŠŤUJE PRAVIDELNOU DOCHÁZKU DÍTĚTE DO PŘEDŠKOLNÍHO KLUBU**
V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 6 z 19 dotazovaných.
V konkrétních rodinách mohlo dojít i ke zhoršení – souvisí s momentální situací rodiny.
- 8. MATKA KONZULTUJE S UČITELKOU PŘEDŠKOLNÍHO KLUBU, PLNÍ DOHODY**
V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 9 z 19 dotazovaných.
- 9. DÍTĚ PŘICHÁZÍ DO PK VČAS, VYBAVENÉ DOHODNUTÝMI POMŮCKAMI, SVAČINOU**
V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 9 z 19 dotazovaných.
- 10. MATKA ZNÁ SVÉ POVINNOSTI VE VZTAHU KE VZDĚLÁVÁNÍ DÍTĚTE**
V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 7 z 19 dotazovaných.
- 11. MATKA V TĚTO OBLASTI DLOUHODOBĚ PLÁNUJE, POČÍTÁ S NUTNÝMI NÁKLADY**
V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 7 z 19 dotazovaných.
- 12. MATKA PODPORUJE SEBEVĚDOMÍ DÍTĚTE (POCHVALA, ODMĚNA)**
V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 5 z 19 dotazovaných.
Většinou se v této oblasti setkáváme se dvěma extrémů – rodiče chválí a nekriticky obdivují a vyzdvihují dítě za vše, co udělá x rodiče jsou vesměs negativní. Počet zlepšení není vyšší, neboť mnoho rodičů padá do 1. Kategorie, a už tedy nebylo co zlepšovat, naopak na koordinátorce byl náročný úkol - vnést do obdivného pohledu rodičů trochu reality.

13. MATKA OBJEKTIVNĚ HODNOTÍ DÍTĚ

V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 7 z 19 dotazovaných.

Souvisí s předchozí kompetencí. Najít spolu s rodiči objektivní pohled na dítě je náročný úkol. Je potřeba dodat rodičům informace o tom, co má v daném věku dítě znát, příklady, možnosti srovnání.

14. MATKA VYTVÁŘÍ PODNĚTNÉ PROSTŘEDÍ

V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 10 z 19 dotazovaných.

Přímý důsledek účasti na společných aktivitách klubů (inspirace, příklady, nápady, vzory) a konzultací koordinátorkamiklubů. Zlepšení se většinou týká zaopatrění vhodných pomůcek a podnětější komunikace s dítětem.

15. MATKA S DÍTĚTEM MLUVÍ, NEODPÍRÁ MU POZORNOST

V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 4 z 19 dotazovaných.

16. MATKA AKTIVNĚ USILUJE O PŘIJETÍ DÍTĚTE DO BĚŽNÉ ŠKOLKY NEBO NULTÉTO ROČNÍKU

V této oblasti došlo k posunu k lepšímu u 10 z 19 dotazovaných.

Při práci s klientkami se zaměřovala pozornost na odstraňování nedůvěry a seznámení s běžnými MŠ a jejich pravidly, bylo vysvětlováno, jak je MŠ důležitá pro dítě (zařazení se do kolektivu, menší problémy na ZŠ), tak pro ně (možnost najít práci). Mnoho konkrétních přijatých dětí do MŠ nebo do nultých ročníků.

